

Laura Calvo Hernández

TRACTAMENT DELS FENÒMENS DEL SON I
PRECEDENTS A L'ESCOLA

TREBALL FINAL DE GRAU

Universitat de Barcelona

Facultat d'Educació

Tutora: Ann Elizabeth Wilson Daily

Curs 2019-2020

6 crèdits

Barcelona, 2 de juny, 2020

Tractament dels fenòmens del son i precedents a l'escola

Resum

El present estudi analitza concisament el tractament que reben els fenòmens del son (somnis, malsons, mals somnis, etc.) i precedents a l'escola i la importància que tenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquesta investigació s'ha portat a terme en un únic context escolar i amb una mostra de 8 participants (2 professionals del sector educatiu i 6 alumnes de segon curs d'educació primària). El procés d'anàlisi s'ha realitzat mitjançant l'entrevista com a instrument de recollida d'informació amb cadascun dels usuaris i usuàries.

Els resultats han donat clares evidències en referència a la falta de coneixement i instrucció que mostren els professionals sobre aquests fenòmens tant en l'àmbit escolar com de la salut , així com les incerteses i bloquejos que manifesten els i les alumnes en relació amb el tema en qüestió. Les conclusions obtingudes han estat rellevants per incentivar als especialistes dels sectors professionals corresponents a seguir una formació constant i fomentar un estudi de recerca integral per adquirir estratègies que possibilitin un major tractament.

Paraules clau. Tractament fenòmens del son, relació àmbit escolar i salut, professionals educatius, alumnes.

Abstract

The present study analyses the treatment that gets the phenomena of the sleep (dreams, nightmares, bad dreams, etc.) at the school and the importance that have in the education-learning process. This investigation has carried out in a single school context with a sample of 8 participants (2 professionals of the educational sector and 6 pupils of second course of primary school). The analysis process has realised using the interview as an information collection instrument for each of the users. The results have given clear evidences of lack of knowledge that show the professionals on these phenomena, as well as the school field and health. The uncertainties and blockades that manifest the pupils caused by specific situations are evidences too. The conclusions obtained have been notable for encouraging the specialists of the corresponding professional sectors at tracking a constant training and promote a research of integral enquiry to acquire strategies that make possible a main treatment.

Key words. Treatment of sleep phenomena, relationship between school and health, educational professionals, students.

Índex

1. Estat de la qüestió	3
▪ Principals referents d'estudi sobre el tractament dels fenòmens del son	
▪ Diferència entre malsons i mals somnis	
▪ Procediments pràctics sobre els fenòmens del son i precedents	
▪ Mecanismes del cervell que fan possible el seu funcionament	
2. Metodologia	7
▪ Recollida de dades	
▪ Instrument de recollida de dades	
▪ Procediment d'anàlisi de dades	
3. Resultats	14
▪ Procés de categorització i subcategorització (dades qualitatives)	
▪ Procés d'anàlisi i valors numèrics (dades quantitatives)	
4. Discussions	25
5. Conclusions i recomanacions pràctiques	27
6. Referències bibliogràfiques	29
Apèndix	31

Apèndix 1: Plantilles de preguntes amb referències.

Apèndix 2: Plantilles de preguntes (professionals del sector).

Apèndix 3: Plantilla de preguntes (alumnes).

Apèndix 4: Transcripcions registrades.

Apèndix 5: Senyalització d'àudios i trucades telefòniques.

1. Introducció: Estat de la qüestió

Principals referents d'estudi sobre el tractament dels fenòmens del son

Primer de tot, s'ha portat a terme una anàlisi constant, en l'àmbit escolar, sobre el tractament dels malsons, els somnis i la por que es manifesten en els i les infants. En aquest sentit, s'ha estudiat intencionadament l'etapa de cicle inicial, per poder observar quins són els resultats que es poden obtenir d'aquest tractament i les sensacions que poden aparèixer en l'alumnat.

A més, tot estudi d'investigació requereix d'uns objectius previs que permetin l'elaboració del procés de treball: Determinar l'existència (o no) del tractament dels malsons a l'escola *Damunt les Espatilles dels Gegants* segons les perspectives dels i les alumnes, tutora d'aula i psicòloga; Analitzar les perspectives dels i les alumnes, tutora i especialista sobre la coneixença dels malsons i precedents; Comparar les respostes recollides dels professionals educatius i de l'alumnat. Aquests objectius, especificats en apartats posteriors, es troben relacionats amb una part pràctica (entrevistes) i una part teòrica d'anàlisi mitjançant una recerca transversal d'articles sobre possibles coneixements per complementar el present estudi.

Malauradament, no s'ha trobat cap article que fes referència a l'anàlisi d'aquests fenòmens a l'àmbit escolar. Aquesta circumstància fa pensar que és una pràctica poc comuna a les escoles i/o que no es dona la repercussió necessària.

No obstant això, el procés exhaustiu que s'ha dut a terme ha permès obtenir dades sobre els hàbits del son i els possibles trastorns que poden ocasionar-se a l'etapa d'educació primària, la concepció que mostren els i les infants sobre els somnis i, la relació de prevalença que pot existir entre els conceptes malsons i mals somnis. Per poder contextualitzar aquest estudi és necessari fer manifest dels diversos autors que s'han analitzat i han examinat perspectives similars; en la mesura del possible.

Wooley i Wellman (1992) afirmen que la concepció dels nens i les nenes sobre els somnis són un component molt important per promoure el desenvolupament de les seves ments. Els mateixos autors proposen que els i les infants han de desenvolupar aquesta concepció per mitjà d'unes distincions primàries com la part física i no-física; la percepció de compartir els somnis públicament i la conservació d'aquests en l'àmbit privat; la percepció de sensacions i novetats amb la companyonia entre iguals i l'individualisme per promoure la construcció d'un mateix.

També, determinen que amb l'experimentació de noves vivències (compartides o privatitzades) s'originaran els malsons, inicialment a la infantesa.

Per aquest motiu, com bé confirmen Owens, Spirito, McGuinn i Nobile (2000) aquests malsons poden originar trastorns conductuals, parasòmnies, alteracions nocturnes, entre d'altres. Aquests també manifesten que el fenomen del malson sol estar relacionat amb interrupcions i alteracions de la son, però rarament provenen dels pares i mares. Més concretament, s'originen per les experiències i sensacions que experimenten els i les infants en el seu àmbit quotidià.

Tanmateix, existeixen altres causes que poden incentivar aquesta problemàtica conductual com bé exposen els autors Muris, Bodden, Merckelbach, Ollendick i King (2003) que atorguen gran rellevància a les enraonies sense fonaments, enteses com calumnies mitjançant una imputació greu i falsa contra la integritat d'algú. Aquestes provoquen efectes negatius en els i les infants i no permeten que puguin progressar eficientment sobre el concepte de la por. En aquest sentit, és important conèixer els aspectes que possibiliten l'aparició d'aquesta emoció (Owens et al., 2000) per poder acceptar-la i/o reconèixer-la quan es manifesti personalment. Per tant, és summament important treballar i analitzar des de l'escola aquests fenòmens del son, per tal de justificar la seva aparició i les possibles causes.

Diferència entre malsons i mals somnis

Aquest apartat es troba destinat a focalitzar en la gran distinció que existeix entre els dos termes *malsons* i *mals somnis*. No tothom n'és conscient. És necessari indagar i nodrir-se de nous sabers per promoure una construcció de coneixements progressiva. Gràcies a l'anàlisi exhaustiva dels autors Zadra i Donderi (2000) a través d'estudis prèviament existents (Halliday, 1987) sobre la temàtica, s'ha pogut contrastar la diferència entre aquests conceptes i actualitzar-la per fer-la vigent. Així doncs, l'oposició semàntica rau en els malsons, els quals provoquen el despertament del dorment amb somnis aterridors originats per una intensa experiència d'emocions, en canvi, els mals somnis no desencadenen aquest despertament perquè les emocions són més factibles d'abordar mentre s'adorm.

Els mateixos autors mitjançant investigacions han trobat una correlació estreta entre els malsons i la psicopatologia, és a dir, els malsons solen originar-se per trastorns psicològics que provoquen alteracions en el desenvolupament cerebral de l'infant. En el mateix sentit, aquests estats de confusió comporten irregularitats en els processos cognitius, emocionals i

conductuals dels i les infants, per tant, és summament important tenir consciència d'aquells trastorns psicològics que poden aparèixer sense esforç i provocar grans repercussions.

Procediments pràctics sobre els fenòmens del son i precedents

D'entrada, per poder argumentar i establir propostes de millora en relació amb els trastorns psicològics derivats de la por, és necessari realitzar un diagnòstic clínic que possibiliti la seva resolució, si més no, el seu progrés. Com bé esmenten els autors Muris, Merckelbach, Mayer, i Prins (2000) s'han d'elaborar i estructurar anàlisis per mesurar el nivell d'ansietat present en l'infant i el grau de severitat, per poder detectar possibles anomalies i/o alteracions mentals.

El fenomen de la por té un significat molt generalista, però abasta un gran nombre de criteris que fan possible la seva aparició. Per això, ha estat necessari concretar l'objecte d'estudi que es vol portar a terme en aquesta investigació i recerca. Els malsons, els somnis i precedents han permès la concreció del present estudi, però s'han d'especificar els seus orígens, ja que provenen d'altres desordres que els propis infants experimenten durant el seu procés de desenvolupament.

D'aquesta manera, hi ha una gran varietat d'ítems que fan possible la por a la infantesa. L'infant conviu amb por, aquesta ocasiona generalment, problemes conductuals i sensació d'angoixa derivada d'una franja il·limitada d'ítems com la por a la mort o ser víctima d'un accident; perdre's en un lloc estrany o desconegut; els robatoris que tenen lloc als domicilis; caure d'un edifici molt alt; ser raptat; patir una malaltia greu; la foscor, entre d'altres (Muris et al., 2000). Aquests són un grapat d'exemples rellevants que s'han de tenir en compte perquè solen manifestar-se en els i les infants. La clau és saber identificar-los per prosseguir a l'anàlisi i diagnòstic.

Mecanismes del cervell que fan possible el seu funcionament

Com bé s'ha explicat anteriorment, la por és un fenomen que engloba molts factors i, aquests darrers s'originen per altres fets que els fan possibles. Per aquest motiu, és important complementar aquesta investigació amb un apartat que exposi les diverses funcions del cervell, ja que aquest és l'encarregat de dotar de funcionalitat el desenvolupament neuronal de l'ésser humà, així com també, el desenvolupament racional o raonament d'aquest.

Solms (2000) considera la neuropsicologia com una branca de coneixement fonamental per ser estudiada i així, poder explicar les parts del cervell que fan possible el pensament (sognis, malsons, mals somnis, etc.). Aquesta disciplina estudia la relació que s'estableix entre la funció cerebral i conductual i, l'autor ho complementa amb les diferents fases cerebrals que permeten l'aparició dels somnis.

D'aquesta manera, l'autor fa distinció de dues etapes cerebrals que es troben molt lligades entre sí, però mostren un significat funcional contrari. Per una banda, exposa la fase REM (*Rapid Eyes Movement*), la qual s'encarrega de produir el moviments oculars ràpids. Els humans solen passar el 25 per cent de les hores de son, durant 90-100 minuts, en aquest estat d'activació cerebral. Per l'altra banda, hi ha la fase NREM (*Non Rapid Eyes Movement*), com bé ho especifiquen les seves sigles, no es produeixen moviments oculars ràpids, sinó lents. És la fase més prolongada de son, ocupa un 75 per cent. Ambdues etapes s'originen durant l'etapa de son, però tot i que la fase NREM permet l'experimentació de la son més profunda, l'autor esmenta la dificultat per distingir on es produeixen els somnis. Considera que no tots els somnis es troben correlacionats amb la fase REM, ja que són dos etapes que estableixen una relació molt estreta. A més, en el moment que la fase REM s'inhibeix conseqüentment succeeix la fase NREM.

No obstant això, és inevitable preguntar-se quins factors fan possible l'aparició dels somnis, els malsons i més. La resposta rau en la pluralitat, és a dir, hi ha una gran varietat d'aspectes que coexisteixen i necessiten d'altres per originar-se, és una cadena de successió.

2. Metodologia

D'entrada, aquest present estudi s'ha portat a terme mitjançant un tipus de paradigma d'investigació educativa conegut com a interpretatiu, ja que engloba aspectes més subjectius a través d'instruments que han fet possible la recollida d'informació, i la seva anàlisi es troba en un context concret (Bisquerra, 2004). També, la metodologia implantada és un *estudi de cas* perquè s'estudia una situació concreta d'alumnes, professionals del sector d'educació i un centre educatiu específic. Aquest tipus de metodologia és apropiada per a investigacions de petites escales que no deriven a recerques més transcendents, els elements que abasten la investigació són reduïts en estudi i instruments.

Mostra

La tècnica de mostra no probabilística ha estat la utilitzada per aquest estudi, ja que la selecció de participants no ha depès de la probabilitat, sinó dels criteris de la investigadora. A més, aquest tipus de tècnica és per accessibilitat perquè els entrevistats han facilitat l'accés a participar i formar part del procés d'investigació (Bisquerra, 2004).

A continuació, s'adjunta una graella que exposa les diferents directrius que han fet possible l'estudi i, també permet un petit aclariment inicial per entendre quin procediment s'ha portat a terme.

Taula 1 Dades empíriques (pauta d'estudi)

Escola	<i>Damunt les Espatilles dels Gegants</i>							
Participants	Usuari (A)	Usuari (B)	Usuari (C)	Usuari (D)	Usuari (E)	Usuari (F)	Usuari (G)	Usuari (H)
Sexe	Femeni	Femeni	Masculí	Femeni	Femeni	Masculí	Masculí	Masculí
Edat	30-40	30-40	8	8	7	8	8	7
Procedència	Autòctona	Autòctona	Autòctona	Autòctona	Autòctona	Autòctona	Autòctona	Autòctona
Càrrec	Tutora d'Aula	Psicòloga	Alumne	Alumna	Alumna	Alumne	Alumne	Alumne
Curs Escolar	2n Primària	Primària	2n Primària	2n Primària	2n Primària	2n Primària	2n Primària	2n Primària
Instruments (de recollida)	Notes d'àudio	Notes d'àudio	Trucada telefònica	Trucada telefònica	Trucada telefònica	Trucada telefònica	Trucada telefònica	Trucada telefònica
Idioma (de contacte)	Català	Català	Català	Català	Català	Català	Català	Català

Font: elaboració pròpia

¹ Les dades informatives mostrades es troben protegides per drets d'autor/a, només són transcendents aquelles que no irrompen la privacitat.

Recollida de dades

Tota investigació necessita analitzar dades empíriques, és a dir, procediments pràctics que permetin la seva evolució i progrés. Per aconseguir la part pràctica és imprescindible l'ús d'instruments concrets que ho fan factible, per tant, en aquesta investigació s'ha utilitzat una única eina com a mecanisme de recollida i obtenció de dades essent l'entrevista.

Cal remarcar que aquest procediment pràctic s'ha desenvolupat a partir del mètode científic (Wilson, 2019) perquè el desenvolupament inicial rau en una qüestió prèvia per limitar la recerca futura, com bé s'ha esmentat amb anterioritat, l'estudi present pretén analitzar si existeix la possibilitat de tractar temes tan transcendents com ho són els malsons, els somnis i precedents a l'escola *Damunt les Espalles dels Gegants*. Seguidament, s'inicia l'etapa de recerca i objectius que possibilita l'experiment o estudi d'investigació. Conseqüentment, s'analitzen fets observables i es contrasten entre sí; l'últim pas és extreure conclusions/discussions derivades dels resultats obtinguts.

D'aquesta manera, amb l'ús del mètode científic s'han extret diversos fets a analitzar mitjançant l'entrevista, la qual ha utilitzat dos tipus de mètodes: les notes d'àudio per part dels professionals d'educació i les trucades telefòniques (registrades) dels i les alumnes participants. Aquestes anotacions d'àudio es poden localitzar a la plataforma web de la *Universitat de Barcelona*, concretament a l'assignatura de *Treball Final de Grau* a la carpeta *gravacions Modalitat A*, impartida per l'especialista Ann Elizabeth Wilson Daily.

Instrument de recollida de dades

Com bé s'ha esmentat anteriorment, el tipus d'instrument usat per recollir la informació pràctica corresponent a la investigació ha estat l'entrevista. Aquesta eina és molt efectiva per ser treballada en estudis de casos, però és necessari especificar quin tipus d'entrevista s'ha portat a terme i els requisits establerts prèviament.

D'aquesta manera, el tipus d'entrevista elaborada és semiestructurada (Ryan i Bernard, 2003) perquè el grau de control és moderat pel disseny de planificació sobre qüestions preestablert. L'organització d'aquestes plantilles d'entrevistes es troben ben diferenciades, és a dir, el model estructurat inicialment es troba amb preguntes que es justifiquen i s'argumenten mitjançant l'estudi introspectiu dels articles guia (vegeu l'apèndix 1). En canvi, l'altre model es reestructura i s'exposa únicament amb les qüestions a plantejar a les participants: tutora d'aula

i psicòloga, després d'haver portat a terme un estudi exhaustiu basat en processos i fonaments teòrics (vegeu l'apèndix 2).

El procés portat a terme per realitzar les qüestions pertinents a l'alumnat va ser diferent, ja que l'organització de la plantilla sobre qüestions no s'ha elaborat a partir dels estudis exposats pels articles guia, sinó a través de l'objecció i experiència personal (vegeu l'apèndix 3).

Totes les qüestions plantejades es mostren ordenadament, però són obertes, això permet a l'entrevistat un procediment de resposta més lliure. L'objectiu principal d'aquesta estructura és aconseguir obtenir el màxim nivell d'aprofundiment del coneixement en el tema.

El total d'entrevistes efectuades han estat 8, tot i que, dues destinades a professionals del sector educatiu i les restants a alumnes de cicle inicial, concretament de segon curs d'educació primària.

Cal especificar que aquestes entrevistes, van ser efectuades en una data i una hora corresponent a l'any 2020. A més, totes les entrevistes es van recopilar per escrit mitjançant diverses transcripcions que recullen totes les converses realitzades durant el procés (vegeu l'apèndix 4). Per tal de deixar constància s'adjunta una graella, però continuant amb l'anonimat dels participants. Per poder seguir el fil és essencial fixar-se en la *taula 2*, mostrada a continuació, que exposa en format llegenda el codi establert per a cada entrevistat i quan es va realitzar el procediment pràctic.

Taula 2. Hora i data de les entrevistes

Usuari	Mes	Dia	Hora
A	Abril	21	18.30
B	Abril	22	11.15
C	Abril	5	11.00
D	Abril	5	11.00
E	Abril	6	13.15
F	Abril	6	12.00
G	Abril	6	12.15
H	Abril	9	11.30

Font: elaboració pròpia

Procediment d'anàlisi de dades

El tipus de procediment d'anàlisi que s'ha portat a terme ha estat qualitatiu, és a dir, el seu desenvolupament és un esquema en espiral que implica un retrocés i avenç persistent, fins aconseguir incorporar les dades necessàries que conformin una teoria concloent.

No obstant això, aquest estudi també ha seguit el mètode quantitatiu (es pot apreciar a l'apartat *Resultats*) perquè és essencial investigar, analitzar i comprovar dades a través de processos numèrics per delimitar l'associació entre els dos tipus de procediments. D'aquesta manera, és possible proporcionar una triangulació a la recerca de l'estudi i promoure una major constatació de dades (Davies, 2010).

Per a l'anàlisi de dades qualitatives s'ha de seguir un procés específic (Álvarez-Gayou, 2005; Miles i Huberman, 1994; Rubin i Rubin, 1995) a partir d'una seqüència i un ordre:

- Obtenir la informació: a través dels registres i el desenvolupament de les entrevistes.
- Capturar, transcriure i ordenar la informació: es captura la informació per mitjà d'uns registres electrònics (entrevistes telefòniques i àudios) es transcriuen les respostes obtingudes i simultàniament s'ordena la informació recollida.
- Codificar la informació: és el procés amb el qual s'ordena tota la informació per categories (temes centrals) subcategories (aspectes derivats de les categories) i els codis (paraules o valors clau).
- Integrar la informació: a través d'un procés comparatiu entre categories s'extreuen petites conclusions que permeten un ampli estudi de constatació entre les diferents categories i posteriorment, es relacionen amb els fonaments teòrics de la investigació per aconseguir uns resultats integrals.

Cal especificar que els codis emprats per aquest estudi han estat de tipus interpretatiu (Miles i Huberman, 1994) aquests impliquen major anàlisi i aprofundiment del tema a tractar. A més, poden ser percebuts com a codis subjectius perquè permeten esbrinar amb més facilitat els aspectes metalingüístics i les pròpies percepcions de l'entrevistat.

En aquest sentit, mantenint la referència dels mateixos autors, el mètode de codificació establert s'ha dut a terme mitjançant les tècniques inductives, les quals no elaboren cap estructuració prèvia de les respostes dels participants sinó, permet obtenir els codis directament de les dades

recollides. D'aquesta manera, les mostres aconseguides s'adapten amb major efectivitat als codis que s'estableixen a posteriori. A més, els codis fixats s'han estructurat a partir dels conceptes més destacats i repetits pels entrevistats i així, limitar-los com a paraules clau o codis "en viu".

A continuació, s'agrega la *taula 3* que mostra els codis que s'han elaborat després de recollir les respostes dels i les alumnes amb una explicació pertinent. Seguidament, s'adjunta la *taula 4* amb la descripció corresponent que representa uns altres codis que s'han estructurat a partir de les respostes aconseguides pels professionals del sector educatiu.

Tanmateix, és necessari realitzar aquesta separació d'informació en taules diverses perquè l'anàlisi i la plantilla sobre les qüestions d'estudi són diferents, és a dir, les preguntes plantejades a l'alumnat han estat escollides per raons emocionals i obertes al descobriment de sensacions personals, en canvi, les preguntes proposades a la tutora d'aula i psicòloga han estat estructurades a partir de fonaments teòrics propis de la investigació d'aquest estudi.

Taula 3. Procés de codificació d'usuaris (alumnat)

Usuaris (Alumnes)	
Nº	Codis
1	Por
2	Positivitat
3	Desconeixement
4	Negativitat
5	Valentia
6	Contradicció
7	Silenci
8	Records
9	Bloqueig
10	Falta de realitat
11	Desig
12	Dubte
13	Foscor
14	Necessitat de suport
15	Mort

Font: elaboració pròpia

Després d'observar amb deteniment la *taula 3*, s'observa un total de 15 codis emprats i és important explicar-ne algun, per tal de no crear incongruències. El codi número 6 s'ha establert a causa de les respostes contradictòries que han formulat els i les alumnes, ja que s'han presenciat incerteses que no han fet possible respostes fermes. El codi número 7 fa referència

a les pauses de descans que han efectuat alguns usuaris per manca de coneixement en el tema o pel fet de necessitar-les personalment. El codi número 9 s'ha presenciat pel desconeixement que molts usuaris han demostrat i per les inquietuds de no saber com respondre o enfocar alguna qüestió plantejada.

El codi número 10 justifica la part imaginativa del subconscient, aquells aspectes ficticis plens de fantasia que evoquen pensaments o records. El codi número 14 s'ha escollit perquè s'ha observat, durant les entrevistes, que molts usuaris han necessitat del suport familiar o de la pròpia entrevistadora per poder respondre una qüestió plantejada i avançar amb el procés.

Taula 4. Procés de codificació d'usuaris (professionals)

Usuaris (Professionals del sector)	
Nº	Codis
1	Tractament dels fenòmens a l'escola
2	Tractament clínic dels fenòmens
3	Influència del nucli familiar
4	Por sinònim d'avenç
5	Desconfiança causada per la por
6	Desconeixement NREM
7	Influència d'enraonies
8	Influència dels adults
9	Influència del grau de coneixement
10	Subconscient
11	Desconeixement
12	Positivitat
13	Traumes hereditaris
14	Dubte
15	Experiències
16	Desconfiança
17	Incertesa
18	Confiança
19	Por
20	Emocions
21	Negativitat
22	Necessitat de compartir
23	REM

Font: elaboració pròpia

Després d'analitzar amb minuciositat la *taula 4*, s'observa un total de 23 codis usats i és necessari procedir a justificar-ne algun, per tal de no crear dubtes o incoherències. A més, moltes de les respostes s'han formulat pel grau de coneixement que han mostrat els professionals en relació al seu sector de treball i no tothom comparteix els mateixos sabers, per tant, poden originar-se incomprendions.

El codi número 1 fa referència als diversos fenòmens que s'han estudiat durant la investigació com els malsons, mals somnis, somnis i precedents que es treballen a l'àmbit escolar. Ha estat oportú escollir aquest codi per entendre què s'atribueix. El codi número 2 també es relaciona amb els mètodes de tractament, però dirigit al sector de la salut i protecció de la ciutadania. El codi número 6 justifica la manca de coneixement sobre la fase NREM (*Non Rapid Eyes Movement*) i la dificultat de poder respondre preguntes concretes lligades al tema en qüestió. El codi número 13 sobre els traumes hereditaris poden ser causants de provocar el sentiment de la por. El codi número 22 parla de la necessitat de compartir amb els iguals les diferents emocions que els propis alumnes experimenten, sobretot els somnis (entesos per la usuària A com a fenòmens positius).

3. Resultats

D'entrada, aquest apartat mostra l'estudi de recerca exhaustiu portat a terme i les dades finals extretes. Aquests resultats s'han elaborat a partir d'una anàlisi i estructura prèvia; com bé s'ha esmentat en l'apartat anterior, el procediment usat ha permès categoritzar les dades obtingudes en diferents temàtiques i agrupar-les a través d'uns codis específics mostrats al subapartat anterior *Procediment d'anàlisi de dades*.

Procés de categorització i subcategorització (dades qualitatives)

En aquest apartat, es mostraran dues graelles categoritzades amb els codis específics d'aquest estudi exposats a les *taules 3 i 4*. Aquesta distinció segueix present, és a dir, una graella destinada a observar els i les alumnes i l'altra per apreciar les dades corresponents als professionals del sector educatiu (tutora d'aula i psicòloga).

Tanmateix, els codis d'ambdues taules observables són diferents per la finalitat que comporta cada estudi, però les categories i subcategories han estat creades seguint els mateixos criteris per investigar els dos àmbits (alumnat i professionals). D'aquesta manera, es dona major facilitat a l'anàlisi de la investigació perquè cada estudi per separat ha necessitat d'una base comuna per processar i agrupar les dades recollides.

No obstant això, és necessari explicar prèviament quines categories i subcategories han estat seleccionades, ja que són comunes en ambdós processos d'investigació. Així, després es procedeix únicament a l'explicació i estructuració escollida per elaborar cada graella. S'han distingit dues categories: *pensaments* i *fenòmens del son*. Aquestes categories són generals perquè la concreció es manifesta amb les subcategories. Introduir una categoria per especificar els pensaments era necessària, ja que després de procedir amb cada entrevista, l'entrevistadora va adonar-se'n que les respostes es diferenciaven per dos graus; la incertesa i la certesa. Així doncs, era inevitable mostrar dues subcategories *dubtable* i *indubtable*, les quals formen part del raonament de cada individu. L'altra categoria afegida permet identificar els principals fenòmens del son: *somni*, *malson* i *mal somni*; que s'han portat a terme durant la recerca d'aquest estudi. A més, les qüestions plantejades a les entrevistes han expressat la importància d'aquests tres fenòmens.

A continuació, s'agreguen les graelles amb l'explicació pertinent que han fet possible l'organització de les categories i subcategories.

Taula 5. Procés de categorització d'usuaris (alumnat)

Categories	PENSAMENTS		FENÒMENS DEL SON		
Subcategories	Dubtable	Indubtable	Somni	Malson	Mal somni
Codis	Por	Positivitat	Positivitat	Por	Desconeixement
	Negativitat	Valentia	Valentia	Negativitat	Contradicció
	Silenci		Records	Silenci	
	Bloqueig		Falta de realitat	Records	
	Desconeixement		Desig	Falta de realitat	
	Contradicció			Desconeixement	
	Dubte			Foscor	
	Necessitat de suport			Mort	

Font: elaboració pròpia

La *taula 5* mostra el procés de categorització assignat als i les alumnes i es pot observar l'estructuració de categories i subcategories explicada amb anterioritat. Seguidament, es detallen breus aclariments en relació amb els codis que formen part de cada subcategoria.

- Categoria *pensaments* - subcategoria *dubtable*: mostra un total de 8 codis, els quals van ser presenciats gairebé en totes les entrevistes i vinculats com a conceptes d'incertesa. Els i les alumnes dubtaven sobre el concepte de por, el consideraven negatiu en diverses ocasions, però a causa del desconeixement que mostraven d'aquest àmbit s'originaven molts silencis i dubtes, de manera que es presenciaven constants contradiccions d'arguments. Fins i tot, es bloquejaven i necessitaven el suport d'algú, fos d'un familiar o de l'entrevistadora.
- Categoria *pensaments* - subcategoria *indubtable*: s'observen únicament 2 codis, ja que de les diferents respostes recollides dels participants, la positivitat i la valentia van ser dos termes realment identificats. La valentia es trobava relacionada amb l'enfrontament a la por que originava sensacions positives pel coratge manifestat.
- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *somni*: s'analitza un total de 5 codis. Aquesta subcategoria ha estat positiva i plena d'autèntics sentiments personals per a tots els participants. Cadascú parlava de records viscuts, tot i ser conscients que eren pensaments irrealment, els hi agradava parlar-ne.
- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *malson*: hi ha un total de 8 codis, els quals mostren un recull de respostes negatives i perjudicials. Els participants van relacionar aquesta subcategoria, en general, com un concepte molt present en l'àmbit quotidià. Tot i ser molt present, no eren capaços de definir-ho per manca de coneixement, però sí

de garantir que la por era negativa i es contemplava en nombroses situacions. Gairebé tots els participants van explicar sense objecció records provocats pels malsons, els quals, es trobaven relacionats amb la mort, la foscor, etc.

- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *mal somni*: s’observen únicament 2 codis. Aquesta subcategoria irradia moltes incongruències, tot i ser un dels temes troncats a investigar en aquest estudi, les possibilitats de trobar resposta per part dels participants ha estat escassa, més ben dit nul·la.

Taula 6. Procés de categorització d’usuaris (professionals)

Categories	PENSAMENTS		FENÒMENS DEL SON		
Subcategories	Dubtable	Indubtable	Somni	Malson	Mal somni
Codis	Tractament dels fenòmens a l'escola	Influència d'enraonies	Subconscient	Subconscient	Desconeixement
		Influència dels adults	Positivitat	Traumes hereditaris	Dubte
	Tractament clínic dels fenòmens	Influència del grau de coneixement	Experiències	Desconfiança	Incertesa
			Confiança	Por	
	Influència del nucli familiar		Emocions	Negativitat	
	Por sinònim d'avenç		Necessitat de compartir	Experiències	
	Desconfiança causada per la por		REM	Emocions	
Desconeixement NREM					

Font: elaboració pròpia

La *taula 6* mostra el procés de categorització assignat als professionals del sector educatiu i es pot observar una estructuració de categories i subcategories equivalent a l’explicada amb anterioritat. Seguidament, es detallen breus aclariments en relació amb els codis que formen part de cada subcategoria.

- Categoria *pensaments* - subcategoria *dubtable*: mostra un total de 6 codis, els quals no s’han presenciat com arguments fermes per part de les participants, provocaven incerteses. Els diferents codis responen a qüestions plantejades segons els fenòmens del son. Els dos primers codis que parlen sobre el tractament és essencial destacar-los, ja que les usuàries no creuen en un tractament constant en l’àmbit educatiu i de la salut d’aquests fenòmens, hi havia incertesa perquè el procés de tractament es troba estancat; no avança.
- Categoria *pensaments* - subcategoria *indubtable*: s’observen 3 codis que no generen inseguretat. En aquest cas les participants van argumentar diversos factors que influenciaven l’aparició dels fenòmens del son. La influència d’enraonies, és a dir, rumors i calumnies que malversen i distorsionen el pensament dels més petits. La influència dels adults en l’àmbit conductual i actitudinal, també la importància del

coneixement, és a dir, una persona es fa més responsable dels seus actes si mostra un grau de coneixement assequible, per tant, la manca de coneixement pot esdevenir la ignorància d'algú.

- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *somni*: hi ha un total de 7 codis, els quals tenen relació amb el subconscient i són experiències que evoquen sensacions positives. A més, aquesta subcategoria es troba a la fase REM de la son, segons va respondre una de les usuàries i també, va afirmar la importància de compartir aquests pensaments originats pels somnis.
- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *malson*: s'analitza un total de 7 codis, els quals també tenen relació amb el subconscient, però les conseqüències deriven en sensacions negatives com la por, la desconfiança, etc. A més, una de les usuàries va comentar que possibles orígens d'aquest concepte esdevenen de traumes hereditaris i colpegen amb més força per introduir-se en la ment dels més petits.
- Categoria *fenòmens del son* – subcategoria *mal somni*: s'analitzen 3 codis. Aquesta subcategoria, tot i ser un procediment amb participants diferents, també irradia moltes incongruències. Les usuàries no van saber identificar aquest concepte quan es topaven amb preguntes que ho plantejaven. El desconeixement, la incertesa i el dubte van ser factors molt presents. Aquest assumpte es tractarà amb més detall a l'apartat *Discussions* amb la correlació que s'ha analitzat dels articles guia exposats durant l'estudi.

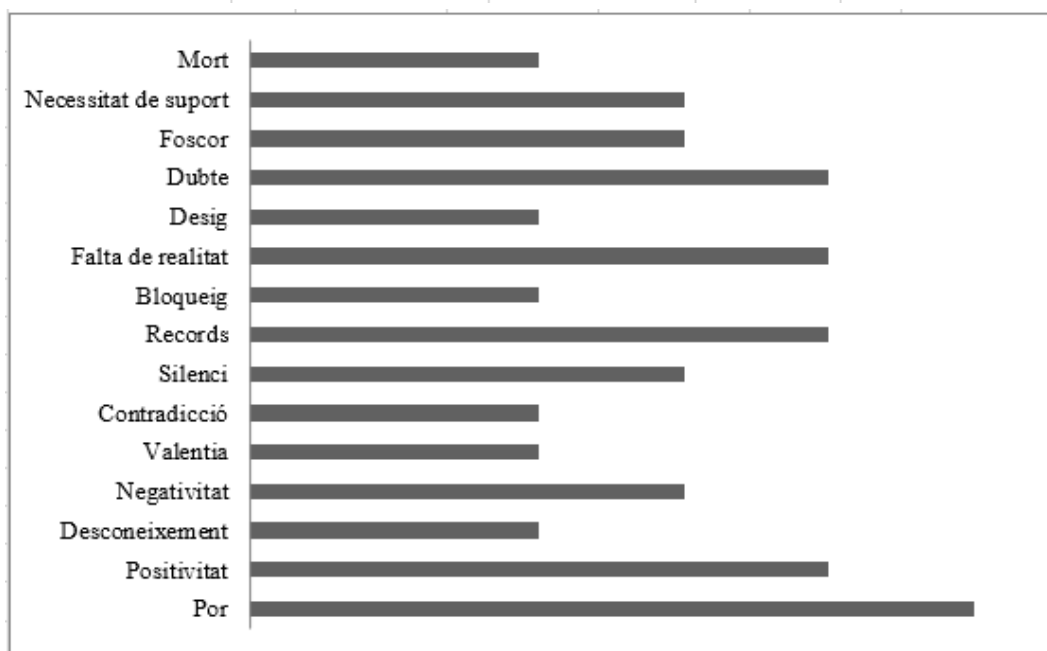
Procés d'anàlisi i valors numèrics (dades quantitatives)

En primer lloc, és important concretar que el tipus de procediment d'anàlisi que es porta a terme, en aquest cas, és quantitatiu perquè la recollida de dades s'estructura en diverses graelles quantificades que conformen xifres i percentatges per fer més observable i avaluable el seu procés seguit. Aquestes es troben diferenciades seguint el mateix procediment que amb les anteriors taules, una destinada a l'alumnat i l'altra als professionals del sector educatiu.

Per fer dels resultats un desenvolupament més evident es citaran arguments literals i propis dels participants, que justificaran el percentatge final de resposta que rep cada codi exposat a les graelles. Cal especificar que els codis que s'observaran són els mateixos que s'han mostrat en taules anteriors perquè l'estudi de procediment pràctic s'ha elaborat amb aquestes paraules clau.

Taula 7. Procés d'anàlisi – valors numèrics i gràfics sobre els usuaris (alumnat)

Usuaris (Alumnes)		
Codi	Nº d'entrevistes que es manifesta el codi	% Total
Por	5	11%
Positivitat	4	9%
Desconeixement	2	4%
Negativitat	3	7%
Valentia	2	4%
Contradicció	2	4%
Silenci	3	7%
Records	4	9%
Bloqueig	2	4%
Falta de realitat	4	9%
Desig	2	4%
Dubte	4	9%
Foscor	3	7%
Necessitat de suport	3	7%
Mort	2	4%

Font: elaboració pròpia

És important fer un recordatori, el nombre total d'entrevistes realitzades a l'alumnat han estat 6, la qual cosa permet amb facilitat entendre la graella que es mostra a la *taula 7*. Si s'observa la graella amb deteniment s'analitzen tres columnes: l'esquerra mostra els 15 codis emprats, la central justifica a quantes entrevistes ha sortit la paraula clau (codi) de manera instintiva per part dels entrevistats i originada pel plantejament de les preguntes, i a la dreta es mostra l'equivalència de dígit en percentatges, la suma dels quals dona cent. Per seguir el

desenvolupament, si és necessari, hi ha l'opció de tornar a revisar l'apèndix 3, citat amb anterioritat i els apèndix 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, i 4.7.

Per iniciar l'explicació, cal fixar-se en el primer codi por és el que té més reconeixement estadístic i es mostra en 5 entrevistes de 6, el seu percentatge en xifres és de l'11 %. Per exemple, amb el plantejament de la pregunta: *què creus que és la por?* L'**usuari G** dona una resposta molt oberta que requereix un raonament intern: *depèn de quin tipus*. En aquest cas, el participant al·ludeix que el sentiment de por es pot manifestar de diverses maneres, la influència rau en el context que es troba l'individu.

El codi positivitat es presenta en 4 entrevistes amb un percentatge del 9 %, una de les entrevistes va ser ben diferent a la resta, en aquest cas la protagonista és la **usuària D**. El plantejament de la qüestió va ser: *quin sentiment pot manifestar-te la por?* L'alumna va contestar: *coses positives*. Durant tot el procés, va mantenir una actitud i conducta positiva realitzant respostes eloqüents i plenes de sensacions bones relacionades amb la por i precedents.

El codi negativitat s'ha manifestat en 3 entrevistes amb un percentatge del 7 %. Per exemple, l'**usuari G** amb l'estructura de la pregunta: *què sents quan es parla de la por?* L'alumne va expressar: *coses negatives*. Va ser un dels alumnes que més clar tenia que la sensació de tenir por no era gens bona el contrari, originava neguit i pànic.

El codi valentia s'ha presenciat en 2 entrevistes amb un percentatge total del 4 %. El significat d'aquest codi denota enfortiment i l'**usuari H** va manifestar-ho sense embuts. Per mitjà de la qüestió: *què sents quan es parla de la por?* L'alumne va respondre: *doncs, em sento valent*. Va ser una resposta plena de sensacions enriquidores per a la construcció d'un mateix i va aclarir amb fermesa que afrontava amb coratge qualsevol situació on manifestava por.

El codi contradicció s'ha mostrat en 2 entrevistes amb un percentatge del 4 %. Aquesta paraula clau revela incertesa i comporta canvis d'opinió constants. Per exemple, a través de la pregunta: *què sents quan es parla de la por?* L'**usuari G** va contestar: *no sento res*. Tanmateix, es va formular la següent qüestió: *no tens cap sentiment alhora de parlar de la por?* L'alumne va respondre: *una mica de por*. Moltes vegades el mateix dubte genera contradiccions del propi argument sense necessitat que l'interlocutor s'adoni.

El codi silenci s'ha originat en 3 entrevistes amb un percentatge del 7 %. La **usuària E** va manifestar, durant l'entrevista, moltes pauses que evocaven un silenci constant i poques

vegades contestava una qüestió amb consistència, més bé reclamava l'auxili extern d'un adult. Per tant, en aquest cas, es parlaria del codi necessitat de suport que s'ha produït en 3 entrevistes amb un percentatge del 7%. També, es relaciona el codi bloqueig amb la mateixa usuària, són termes que poden trobar-se molt lligats entre sí i manifestar-se paral·lelament. Fins i tot, el codi desconeixement mostra correlació, ja que moltes vegades la incertesa provoca sensacions similars. Aquest darrer codi s'ha presenciat en 2 entrevistes amb un percentatge del 4 %.

El codi records s'ha originat en 4 entrevistes i el seu percentatge en xifres és del 9 %. Mitjançant la pregunta: *has tingut malsons alguna vegada?* La **usuària D** va expressar: *Sí, un dia que estava caminant pel carrer i em vaig trobar el meu germà que estava estirat al terra.* En aquest cas, la participant va respondre sense deteniment un tipus de malson que va experimentar perquè la qüestió plantejada ho promovia. A més, parla de la mort quan manifesta que el seu germà es trobava estirat al terra i la por que això li comportava, el codi mort es manifesta en 2 entrevistes amb percentatge del 4 %.

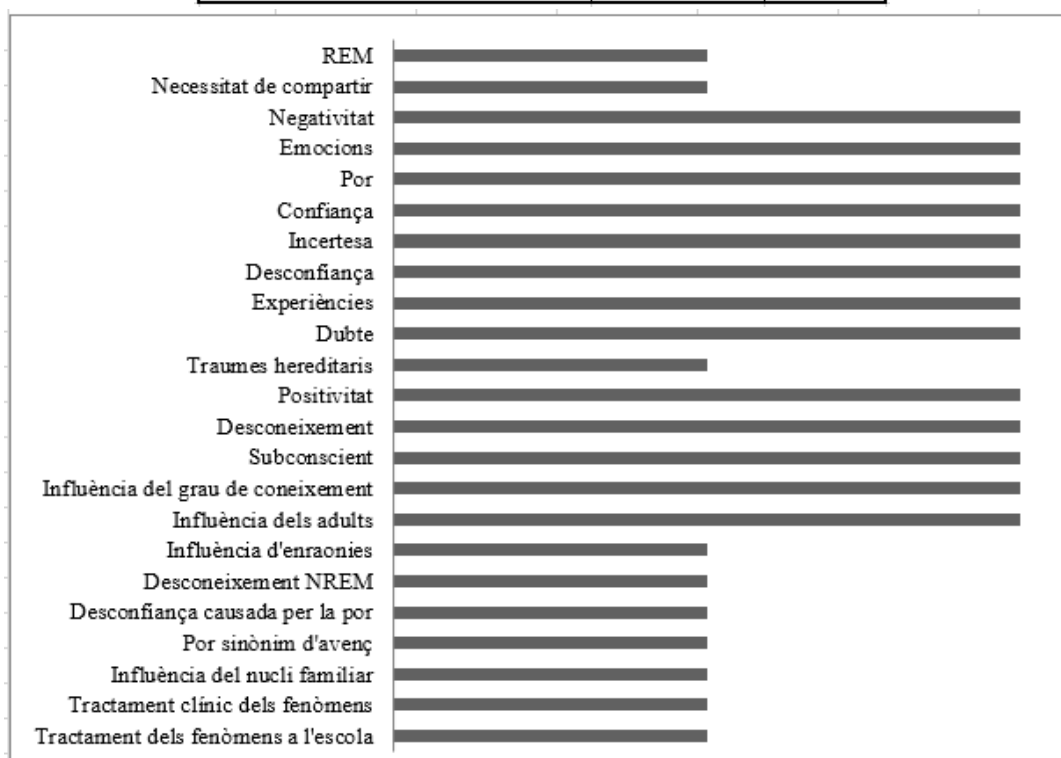
El codi falta de realitat s'ha presenciat en 4 entrevistes amb un percentatge del 9 %. Per mitjà de la qüestió: *si parlem dels somnis que et ve al cap?* L'**usuari C** va argumentar: *a mi em venen al cap moltes fantasies.* La manca de realitat és un aspecte clau durant el procediment d'aquest estudi perquè els fenòmens del son ho generen. A més, en referència al mateix entrevistat, el codi desig també es troba molt relacionat amb els somnis, a través de la qüestió *te'n recordes d'algun somni?* L'alumne va contestar: *sí, estava amb molts núvols de sucre.* L'entrevista va seguir, i aquest participant va voler explicar més somnis, mostrava un gran desig per les lllaminadures i les joguines. Aquest darrer codi s'ha presenciat en 2 entrevistes amb un percentatge del 4 %.

El codi fosc s'ha produït en 3 entrevistes amb un percentatge del 7 %. En aquest cas, el plantejament de la pregunta: *Recordaries algun moment on hagis tingut por?* L'**usuari F** va respondre: *Sí, sobre llocs (foscos) de por.*

Per concloure amb aquest anàlisi exhaustiu, si s'observa amb deteniment el gràfic es poden fer més visibles els resultats. Així doncs, s'ha d'objectar que el codi més representatiu durant les entrevistes realitzades amb els i les alumnes ha estat la por, un terme molt viu i present en els entrevistats, per contra, els codis presents però menys característics han estat: desconeixement, valentia, contradicció, bloqueig, desig i mort.

Taula 8. Procés d'anàlisi – valors numèrics i gràfics sobre els usuaris (professionals)

Usuaris (professionals del sector)		
Codi	Nº d'entrevistes que es manifesta el codi	% Total
Tractament dels fenòmens a l'escola	1	3%
Tractament clínic dels fenòmens	1	3%
Influència del nucli familiar	1	3%
Por sinònim d'avenç	1	3%
Desconfiança causada per la por	1	3%
Desconeixement NREM	1	3%
Influència d'enraonies	1	3%
Influència dels adults	2	6%
Influència del grau de coneixement	2	6%
Subconscient	2	6%
Desconeixement	2	6%
Positivitat	2	6%
Traumes hereditaris	1	3%
Dubte	2	6%
Experiències	2	6%
Desconfiança	2	6%
Incertesa	2	6%
Confiança	2	6%
Por	2	6%
Emocions	2	6%
Negativitat	2	6%
Necessitat de compartir	1	3%
REM	1	3%

Font: elaboració pròpia

En aquest cas, el nombre total d'entrevistes han estat 2, però tot i ser un estudi molt concís permet realitzar un procés de constatació i dissimilituds. L'estructura de la *taula 8* és

equiparable a la taula anterior; si s'observa la part esquerra de la graella mostra els 23 codis utilitzats, la central justifica a quantes entrevistes ha sortit la paraula clau (codi) per part de les entrevistades i originada pel plantejament de les preguntes, i a la dreta es mostra l'equivalència de dígit en percentatges, la suma dels quals dona cent. Cal especificar que aquestes entrevistes han estat plantejades per mitjà de fonaments teòrics propis de l'estudi en curs. A més, cada plantilla de preguntes segueix la temàtica en concret, però més específica a cada participant, és a dir, el procediment emprat amb la **usuària A** (tutora d'aula) engloba fets més experimentals amb els i les alumnes i evidenciats a l'escola, en canvi, amb la **usuària B** (psicòloga) es detallen aspectes més tècnics i específics relacionats amb el sector de treball. Tot i això, les dades a investigar són comunes en ambdós estudis, per tant, és possible realitzar anàlisis comparatius. Per seguir el desenvolupament, si és necessari, hi ha l'opció de tornar a revisar l'*apèndix 2*, citat amb anterioritat i els *apèndixs 4.1 i 4.2*.

Pel que fa al reconeixement estadístic dels codis, aquells que mostren a la casella del mig el número 2 han estat els compartits amb les dues participants, per tant, mostren un major predomini en el procés operatiu. En aquest cas, el percentatge total de cadascun és del 6 %. Per fer-ho més metòdic i ordenat, es procedirà a justificar primerament aquells resultats que han estat compartits per les dues usuàries, i seguidament aquells que només han estat presents en una de les dues entrevistes. Així doncs, no es mostraran fragments literals realitzats per les participants, però sí una recapitulació d'arguments que s'han manifestat.

Per iniciar l'explicació pertinent, cal fixar-se en el codi influència dels adults, segons comenten les usuàries la por podria originar-se pel procés genètic que incorpora cada individu des que neix i també, per la transmissió de coneixements i/o conductes que mostren els adults o familiars d'un entorn més proper a l'infant. El codi influència del grau de coneixement és realment persistent en aquest estudi, ja que s'ha mencionat en diverses ocasions perquè el coneixement prepara a l'individu a un major enfrontament d'esdeveniments per tenir més estratègies al seu abast. En aquest cas, els i les infants quan no comprenen algun fet en particular es mostren dubtosos i bloquejats, solen necessitar pautes i eines per avançar. El codi subconscient ha estat relacionat amb els fenòmens del son, ja que és la part del cervell que s'evidencien els somnis, malsons, mals somnis, etc. El codi desconeixement és la conseqüència d'un baix grau de coneixement que pot provocar incertesa en els i les infants i provocar efectes negatius. El codi positivitat sol sorgir dels somnis, en referència d'aquest estudi, ja que evoquen sensacions que satisfan la ment d'un nen/a. Els codis dubte, desconfiança, incertesa i negativitat

es troben molt lligats entre sí, un és conseqüent de l'altre. La inexperiència de fets concrets crea en els individus aspectes relacionats a les paraules clau exposades. El codi experiències és un fet necessari per a tothom, ja que fa a les persones coneixedores del propi entorn i permet treballar l'instint de supervivència i adaptació. A més, es relaciona amb el codi confiança perquè quan algú coneix una situació per haver-la viscut amb anterioritat o per mostrar els coneixements corresponents és capaç de sentir-se amb confiança i seguretat per afrontar esdeveniments. El codi por també ha estat un terme molt present durant les entrevistes, ja que fenòmens del son com els malsons poden generar aquest tipus de sentiment. El codi emoció és un terme molt general que abasta un gran nombre de significats i es troba present durant tota la recerca i recollida de dades.

En relació amb els codis que han estat presenciats únicament per una de les participants es justificaran a continuació i s'esmentarà l'autora de l'argument. Cadascun d'aquests codis mostra un percentatge del 3 %.

El codi tractament dels fenòmens a l'escola ha estat argumentat per la usuària A que ha manifestat que el tractament dels fenòmens del son sol ser escàs, però depèn dels trets d'identitat de cada centre educatiu i del grup-classe d'alumnes. En el cas de l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants* es treballen aquests fenòmens, però seria necessària una major reincorporació d'aquests al Currículum de Primària. El codi tractament clínic dels fenòmens ha estat respòs per la usuària B, qui ha contestat que el procediment clínic sobre aquesta temàtica es troba en procés i es necessiten més avenços, ja que els mètodes que usen no són suficients pel seu tractament. El codi influència del nucli familiar ha estat raonat per la usuària A que ha especificat que de manera inconscient les persones atribuïm les desavinences dels i les infants al nucli familiar, no s'ha de treure raó a aquesta justificació, però existeixen més factors que influencien en el procés dels fenòmens que el propi alumnat experimenta. El codi por sinònim d'avenç també ha estat manifestat per la usuària A, la participant ha considerat, en tot el procés, que la por no fa més feble a les persones, sinó que és una capacitat de reacció íntegra que té l'ésser humà i li permet afrontar possibles esdeveniments amb un control aparent. El codi desconfiança causada per la por, en canvi, ha estat contrastat per la usuària B que ha afirmat que la por crea neguit, els i les alumnes manifesten desconfiança cap a les situacions que viuen. El codi desconeixement NREM es troba conlligat amb el codi REM manifestat en ambdós casos per la usuària B. En aquest cas, s'ha de justificar que aquesta participant ha dubtat amb el procés que pot abastar el terme REM perquè desconeix quin significat té el

concepte NREM. Aquest assumpte s'argumentarà a l'apartat posterior *Discussions* amb la correlació que s'ha analitzat dels articles guia manifestats durant l'estudi. El codi influència d'enraonies ha estat presenciat durant l'entrevista amb la usuària A i ha explicat que moltes persones tendeixen a pensar que aquests rumors solen procedir del nucli familiar de l'alumne/a, però no és l'única via perquè entre iguals també s'originen noves sensacions, fins i tot, l'entorn personal de cadascú. El codi traumes hereditaris ha estat mencionat per la usuària B que ha afirmat que la por pot presenciar-se per traumes d'antecessors que no han estat resolts i, per tant, tendeixen a originar-se en les generacions venidores. El codi necessitat de compartir ha estat expressat per la usuària A que ha manifestat que els fenòmens del son haurien de compartir-se més entre els iguals, sobretot els somnis que considera que són un fenomen que promou el benestar dels i les alumnes i permet treballar la construcció i el coneixement d'un mateix.

Per concloure amb l'apartat *Resultats* s'ha d'analitzar que totes les respostes que els participants han argumentat, tant l'alumnat com els professionals del sector educatiu, han estat enriquidores i factibles per obtenir un recull de dades realment efectiu i aconseguir uns resultats adients, malgrat el petit nivell de mostra emprat.

4. Discussions

D'entrada, en aquest apartat s'argumenten i es comparen diverses dades obtingudes durant el procés de recollida d'informació i dels resultats extrets una vegada realitzades les entrevistes als diversos participants. Es formula una clara evidència de la informació recollida en els articles guia que han permès fonamentar el recorregut i elaboració d'aquest estudi i es comparen fets que poden mostrar incoherències en la investigació.

Zadra i Donderi (2000) argumenten, en els seus estudis, la diferència que existeix entre dos fenòmens del son coneguts com a malsons i mals somnis. Comprendre quina és la part variable d'aquests termes és essencial per promoure la confiança d'un mateix i augmentar el grau de coneixement per afrontar amb consciència els esdeveniments futurs. Després d'analitzar els resultats s'ha observat que tant l'alumnat com les professionals de l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants* no han identificat la diferència d'aquests fenòmens i han manifestat graus elevats d'incertesa relacionats amb aquesta distinció, la qual rau en l'acte de ser despertat en el període de son (malson) o no despertar-se perquè els estímuls del pensament són factibles d'abordar per l'individu (mal somni). A més, l'especialista (usuària B) no va ser capaç de respondre directament aquesta qüestió perquè no manifestava coneixement sobre el tema plantejat.

Tanmateix, la manca de coneixement sobre els dos fenòmens argumentats anteriorment ha desencadenat altres incongruències de significat sobre el concepte REM i NREM. Solms (2000) analitza la diferència tan notable que existeix entre aquests dos conceptes, la qual es presenta en el tipus de moviment ocular que s'origina durant l'etapa del son. Durant l'anàlisi d'estudi i amb els resultats obtinguts, s'ha observat que el fet de no conèixer amb exactitud la semàntica d'aquests termes ha provocat incorreccions en arguments, tal com ha manifestat la psicòloga del centre educatiu i també, la tutora d'aula. A més, l'especialista va expressar una negació ferma sobre el significat del concepte NREM, per tant, les respostes en qüestió van ser inacabades per la falta d'arguments. El mateix autor que revela la distinció entre aquestes dues etapes del son, va especificar que el fenomen dels somnis pot ocórrer en ambdues parts, no se sap amb certesa malgrat els estudis presenciats, si els somnis són més rellevants en una fase o en l'altra.

No obstant això, s'han especificat altres arguments que realment han estat efectius per ser contrastats amb els articles guia. En aquest cas, segons els autors Wooley i Wellman (1992) afirmen la importància de compartir el fenomen dels somnis, sobretot, ja que l'alumnat els relaciona amb la part positiva de les experiències que es representen, siguin fictícies o personificades pel fet d'haver-les viscut amb anterioritat. Així doncs, tant els i les alumnes com la tutora d'aula van respondre, durant les entrevistes, la importància dels somnis i de ser compartits entre iguals. A més, l'alumnat va mostrar, en tot moment, la necessitat de compartir amb l'entrevistadora els diferents somnis que havien manifestat i de què es tractaven.

També, Muris, Bodden, Merckelbach, Ollendick i King (2003) manifesten la importància de treballar les enraonies, és a dir, calumnies sense fonaments que perjudiquen la integritat d'algú. En aquest cas, la tutora d'aula va defensar aquest argument amb consistència, va explicar la importància de tractar amb detall les conductes i actituds verbals que poden expressar, principalment en l'entorn familiar com a referència dels i les infants, greus conseqüències de personalitat i desenvolupament.

Finalment, la importància d'observar discrepàncies en els raonaments possibilita a l'investigador/a profunditzar amb la investigació en qüestió, extreure dades i resultats efectius per ser utilitzats com a possibles recomanacions pràctiques i processar en un major estudi de tractament.

5. Conclusions i recomanacions pràctiques

En aquest apartat s'especifiquen les conclusions que s'han extret de l'estudi desenvolupat a partir dels processos i resultats obtinguts, així com les possibles recomanacions pràctiques o propostes de millora que s'haurien de tenir present per millorar el tractament dels fenòmens exposats als centres educatius.

Cal remarcar que tota investigació pot mostrar dificultats durant el procés de recerca i anàlisi per motius diversos. En aquest cas, la present investigació mostra barreres d'estudi en relació amb la mostra, ja que aquesta és molt limitada només s'aplica a una escola, per tant, la recollida de dades és molt escassa. També, com és una mostra realment petita no es pot extrapolar i/o aplicar a altres contextos més generals. A més, el temps disposat per a la realització d'aquesta investigació ha estat insuficient, per això, no és possible aplicar-ho a altres sectors, però sí complementar-ho amb altres camps d'investigació per obtenir un estudi de dades més complet i amb l'ús d'una mostra més elevada. Però, el fet de ser un estudi de cas la concreció ha estat necessària perquè ha fet factible, amb major eficàcia, el propòsit aplicat. Les adaptacions són necessàries en qualsevol àmbit, per això, les possibles dificultats garantides en aquest estudi s'han abolit per donar pas a una recerca de dades convincent i significativa.

És important recordar que els articles guia emprats com a fonaments teòrics del procés d'investigació sobre els fenòmens del son i precedents, no van profunditzar en el tractament d'aquests a les escoles. No es va trobar cap article que ho especificués, després d'una recerca completa, tot i així, els articles estudiats van ser d'ajut com a procés teòric i les entrevistes realitzades com a procés pràctic. A més, s'ha aconseguit una investigació, un desenvolupament i uns resultats clarament eficaços per ser compartits i expandits en altres àrees d'ensenyament.

Tanmateix, s'ha observat durant el procés d'estudi l'existència d'incongruències manifestades pels participants i les contradiccions presenciades en els articles seleccionats. Aquestes desavinences no han estat un factor negatiu per avançar en el procés de recerca, sinó el contrari, han fomentat l'evolució i transformació d'aquest estudi mitjançant un ventall d'arguments i explicacions per aconseguir el seu enteniment i aprovació.

Pel que fa a les recomanacions pràctiques caldria millorar amb imminència el tractament dels fenòmens del son a les escoles per promoure un major grau de coneixement en el tema a tractar i aconseguir una millora en l'àrea de raonament, confiança i regulació d'aprenentatge de l'alumnat. Com bé s'ha mencionat en altres apartats, la incertesa pot ser un factor perillós per als individus, en aquest cas en els i les alumnes, perquè el desconeixement comporta neguits, pors i aversions que impossibiliten l'avenç i construcció d'un mateix.

També, aquest tractament no hauria de ser treballat únicament al sector educatiu, sinó també a l'àmbit de la salut i ciutadania. És necessari progressar en els tractaments clínics relacionats amb els fenòmens del son per obtenir estratègies adients i pautes d'avenç que promoguin un bon desenvolupament pràctic.

Una altra recomanació necessària hauria de ser la formació permanent a la comunitat educativa (incloent els i les especialistes) per tal que els i les professionals integrin els coneixements corresponents en relació amb els fenòmens del son i fomentar un major enfocament d'estratègies als alumnes. No és possible el tractament d'aquests fenòmens a les escoles, si prèviament no es regula un procés de formació als membres que treballen en el sector.

A més, seria convenient innovar en una àrea de coneixement sobre el tractament dels fenòmens del son i possibles afectacions per incloure en el Currículum de Primària, així la programació educativa hauria de fer evident el procés d'ensenyament d'aquests conceptes. Paral·lelament, els professionals d'educació impartirien les estratègies necessàries per avançar en la coneixença i el progrés de significat dels fenòmens amb l'alumnat.

Per concloure, aquestes recomanacions són únicament proposicions per promoure la importància de tractar tots aquells factors que formen part de la quotidianitat dels i les alumnes. S'ha d'aprendre a interpretar i conèixer que els elements que es presenten en el nostre entorn també han de ser propers a l'escola, ja que és un dels entorns més significatius de l'alumnat i on més hi conviuen.

6. Referències bibliogràfiques

- Alvarez, J. L. (2005). *Cómo hacer investigación cualitativa. Fundamentos y metodología*. Mèxic: Paidós.
- Bisquerra, R., i Alzina, R. B. (2004). *Metodología de la investigación educativa* (Vol. 1). Madrid: La Muralla.
- Davies, D. (2010). Enhancing the role of the arts in primary pre-service teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 26 (3), 630-638.
- Hallyday, G. (1987). Direct psychological therapies for nightmares: A review. *Clinical Psychology Review*, 7, 501-523.
- Miles, M. B. i Huberman, A.M. (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2a ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Muris, P., Bodden, D., Merckelbach, H., Ollendick, T. H., i King, N. (2003). Fear of the beast: a prospective study on the effects of negative information on childhood fear. *Behaviour Research and Therapy*, 41(2), 195-208.
- Muris, P., Merckelbach, H., Mayer, B., i Prins, E. (2000). How serious are common childhood fears? *Behaviour Research and Therapy*, 38(3), 217-228.
- Owens, J. A., Spirito, A., McGuinn, M., i Nobile, C. (2000). Sleep habits and sleep disturbance in elementary school-aged children. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 21(1), 27-34.
- Rubin, H.J. i Rubin, I.S. (1995) *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ryan, G. W., i Bernard, H. R. (2000). *Data management and analysis methods*.
- Solms, M. (2000). Dreaming and REM sleep are controlled by different brain mechanisms. *Behavioral and Brain Sciences*, 23(6), 843-850.
- Wilson, A. (2019). Dades 1920. Manuscrit inèdit. Apunts procedents de UBarcelona-Moodle.

Woolley, J. D., i Wellman, H. M. (1992). Children's conceptions of dreams. *Cognitive development*, 7(3), 365-380.

Zadra, A., i Donderi, D. C. (2000). Nightmares and bad dreams: their prevalence and relationship to well-being. *Journal of abnormal psychology*, 109(2), 273-281.

Laura Calvo Hernández

Apèndix

Apèndix 1 – Plantilles de preguntes amb referències

A continuació, s'adjunten les dues plantilles sobre qüestions, les quals s'estructuren a partir de la recerca dels articles guies exposats a l'apartat *estat de la qüestió* i amb la justificació de les cites corresponents. Aquestes s'elaboren com a model propi de cada professional, tutora d'aula i psicòloga de l'escola, però simulen l'esbós previ per complementar-ho únicament amb els articles seleccionats.

Plantilla destinada a la tutora d'aula (Usuària A)

QÜESTIÓ	CITA
1. Quin càrrec professional exerceixes en aquesta escola?	Elaboració pròpia.
2. Quants anys d'experiència professional portes en l'àmbit d'educació?	Elaboració pròpia.
3. Quin tipus d'aportació personal has rebut d'aquest sector?	Elaboració pròpia.
4. Per a tu, que és un malson? N'has experimentat personalment algun? I sobre els mals somnis, podries explicar alguna cosa?	Mitjançant uns estudis de comparació sobre els malsons, s'ha hagut de definir aquest concepte, el qual es contraposa significativament a l'altre, mals somnis. Els malsons provoquen el despertament del dorment amb somnis aterridors originats per una intensa experiència d'emocions i, en canvi, els mals somnis no desencadenen aquest despertament perquè les emocions són més factibles d'abordar mentre s'adorm (Halliday, 1987 – 1991).
Has observat a l'aula indicis d'aquests conceptes?	
5. Consideres que els malsons i les seves afectacions es tracten amb detall a l'escola?	Elaboració pròpia.
6. Consideres que aquest fenomen hauria de tractar-se	Elaboració pròpia.

amb més deteniment en el currículum de primària?	
7. En quin àmbit del currículum de Primària creus que hauria de formar part aquest fenomen?	Elaboració pròpia.
8. Com creus que es pot manifestar el fenomen de la por en l'alumnat? Poden, les enraonies, tenir un pes important?	A partir d'uns estudis, s'ha especulat que el 88,8% d'infants van atribuir el fenomen de la por a informació negativa o errònia popularitzada (Muris, Bodden, Merckelbach, Ollendick i King, 2003)
<i>(relació amb la qüestió anterior)</i> 9. La por pot originar-se per transmissió oral promoguda per persones adultes, però creus que seria possible disminuir-la de la mateixa manera?	La informació verbal és un altre mecanisme altament efectiu per transmetre la por als infants, però també, és un mètode eficaç per reduir aquesta emoció, usant arguments i/o reforços positius per parts dels adults (Muris, Bodden, Merckelbach, Ollendick i King, 2003).
10. Què opines sobre les etapes de la por, és a dir, si és menor l'edat de l'alumne, creus que és major l'emoció que experimenta?	Es considera que un infant més petit, amb capacitats cognitives més limitades, serà més susceptible en el moment de rebre informació negativa, la qual pugui provocar alts nivells de por (Muris, Bodden, Merckelbach, Ollendick i King, 2003).
11. Com observes la por durant la infantesa: com un problema o avenç en el desenvolupament de l'infant?	En general, la por durant la infantesa és un fenomen que forma part del desenvolupament normal de l'infant, però, tot i ser una mitjana minoritària, existeixen infants amb seriosos problemes d'ansietat que interfereixen en la seva rutina diària (Muris, Merckelbach, Mayer i Prins, 2000).
12. En la teva opinió, consideres que els trastorns del son que pateixen els infants deriven del nucli familiar?	Els problemes de comportament en nens i nenes amb trastorn del son, rarament són obtinguts pels pares, i gairebé no existeixen estudis que ho demostrin (Owens, Spirito, McGuinn i Nobile, 2000).

13. Creus que els infants amb trastorns del son es poden veure afectats en l'àmbit acadèmic?	Diversos fets, de grans estudis sobre la son, suggereixen la possibilitat de trobar-ne repercussions en el comportament de l'alumne i, en les activitats acadèmiques (Owens, Spirito, McGuinn i Nobile, 2000).
14. Què podries explicar del concepte somni? Creus que és important que els i les alumnes el puguin comprendre, per què?	Les concepcions dels somnis són un component realment important per promoure un bon desenvolupament de la pròpia ment (Woolley i Wellman, 1992).
15. Per què creus que els infants solen compartir els somnis des de ben petits?	Segons uns estudis, els infants més petits no tenen dificultats per compartir els seus somnis, pocs els consideren privats. Però, a mesura que es fan grans els somnis es comencen a atribuir com projeccions més privades, com els adults i, per tant, probablement, menys compartides entre iguals (Woolley i Wellman, 1992).

Plantilla destinada a la psicòloga de l'escola (Usuària B)

QÜESTIÓ	CITA
1. Quin càrrec professional exerceixes en aquesta escola?	Elaboració pròpia.
2. Quants anys d'experiència professional portes en l'àmbit d'educació?	Elaboració pròpia.
3. Quin tipus d'aportació personal has rebut d'aquest sector?	Elaboració pròpia.
4. Com definiries el concepte <i>malson</i>? I <i>mal somni</i>? Consideres que expressen el mateix significat?	Mitjançant uns estudis de comparació sobre els malsons, s'ha hagut de definir aquest concepte, el qual es contraposa significativament a l'altre, mals somnis. Els malsons provoquen el despertament del dorment amb somnis aterridors originats per una intensa experiència d'emocions i, en canvi, els mals somnis no desencadenen aquest despertament

	<p>perquè les emocions són més factibles d'abordar mentre s'adorm</p> <p>(Halliday, 1987 – 1991).</p>
5. Els malsons poden provocar més d'una emoció?	<p>A partir d'uns estudis previs, es varen trobar que del 17 al 30 % dels malsons contenen emocions diferents de la por, com la ira i el dolor (Dunn i Barrett, 1988; Zadra i Donderi, 1993).</p>
6. Analitzant les experiències viscudes, què creus que solen aparèixer amb més freqüència: els malsons o els mals somnis?	<p>Els malsons solen originar-se amb més repetició que els mals somnis, a més, afecten amb major força en el benestar de les persones (Zadra i Donderi, 2000).</p>
7. Quan una persona pateix mals somnis pot experimentar malsons?	<p>Les persones que solen patir malsons també experimenten mals somnis i el seu nivell de benestar és molt baix, però, per contra, qui pateix mals somnis no tendeix a experimentar malsons i, tampoc afecta el seu nivell de benestar (Zadra i Donderi, 2000).</p>
8. Els orígens de la por a la infantesa creus que provenen de factors genètics?	<p>Contribueixen, majoritàriament, els factors genètics coneguts com a neuroticisme o afectivitat negativa (Craske, 1997).</p>
9. Com observes la por durant la infantesa: com un problema o avenç en el desenvolupament de l'infant?	<p>En general, la por durant la infantesa és un fenomen que forma part del desenvolupament normal de l'infant, però, tot i ser una mitjana minoritària, existeixen infants amb seriosos problemes d'ansietat que interfereixen en la seva rutina diària</p> <p>(Muris, Merckelbach, Mayer i Prins, 2000).</p>
10. Creus que els somnis són únicament projeccions mentals fictícies?	<p>Com a resultat de molts estudis hi ha adults que consideren els somnis com a històries fantasioses pròpies de la ment humana. Però, no obstant això, els somnis també poden projectar records o imatges d'objectes reals, que l'infant ha estat en contacte</p> <p>(Woolley i Wellman, 1992).</p>
11. Què podries explicar del concepte somni? Creus que és important que els alumnes el puguin comprendre, per què?	<p>Les concepcions dels somnis són un component realment important per promoure un bon desenvolupament de la pròpia ment</p> <p>(Woolley i Wellman, 1992).</p>

<p>12. Hi ha molts infants que pateixen problemes de son, però creus que es porta un procés adequat de tractament clínic?</p>	<p>Els especialistes clínics d'atenció primària són conscients de la problemàtica sobre trastorns del son d'infants i joves, però no aconsegueixen avaluar-la eficientment (Owens, Spirito, McGuinn i Nobile, 2000).</p>
<p>13. Consideres que els malsons i les seves afectacions es tracten amb detall a l'escola?</p>	<p>Elaboració pròpia.</p>
<p>14. Podries explicar què és la fase REM i en què consisteix?</p>	<p>És una fase pròpia del son on es produeixen els moviments oculars ràpids (<i>Rapid Eyes Movement</i>). Els humans solen passar el 25 % de les hores de son, durant 90-100 minuts, en aquest estat d'activació cerebral. Però, no està del tot clar on es produeixen els somnis, ja que aquesta fase es troba molt lligada a la NREM (<i>Non Rapid Eyes Movement</i>) i la persona dorm profundament en ambdues (Solms, 2000).</p>

Apèndix 2 – Plantilles de preguntes (professionals)

En aquest apartat s'agreguen les plantilles adjuntades amb anterioritat i destinades a les mateixes professionals del sector educatiu, però estructurades únicament amb les preguntes utilitzades per a l'entrevista.

2.1 Plantilla destinada a la tutora d'aula (Usuària A)

1. Quin càrrec professional exerceixes en aquesta escola?
2. Quants anys d'experiència professional portes en l'àmbit d'educació?
3. Quin tipus d'aportació personal has rebut d'aquest sector?
4. Per a tu, què és un malson? N'has experimentat personalment algun? I sobre els mals somnis, podries explicar quelcom? - Has experimentat a l'aula indicis d'aquests conceptes? (Posa algun exemple si és possible)
5. Consideres que els malsons i les seves afectacions es tracten amb detall a l'escola?
6. Consideres que aquest fenomen hauria de tractar-se amb més deteniment en el currículum de primària?
7. En quin àmbit del currículum de Primària creus que hauria de formar part aquest fenomen? (Posa algun exemple si és possible)
8. Com creus que es pot manifestar el fenomen de la por en els alumnes? Poden, les enraonies, tenir un pes important? (relació amb la qüestió anterior)
9. La por pot originar-se per transmissió oral promoguda pels adults, però creus que seria possible disminuir-la de la mateixa manera?
10. Què opines sobre les etapes de la por, és a dir, si és menor l'edat de l'alumne, creus que és major l'emoció que experimenta?

11. Com observes la por durant la infantesa: com un problema o avenç en el desenvolupament de l'infant?

(Posa algun exemple si és possible)

12. En la teva opinió, consideres que els trastorns del son que pateixen els infants deriven dels pares?

13. Creus que els infants amb trastorns del son es poden veure afectats en l'àmbit acadèmic?

(Posa algun exemple si és possible)

14. Què podries explicar del concepte somni?

15. Creus que és important que els alumnes el puguin comprendre, per què?

16. Per què creus que els infants solen compartir els somnis des de ben petits?

(Posa algun exemple si és possible)

2.2 Plantilla destinada a la psicòloga de l'escola (Usuària B)

1. Quin càrrec professional exerceixes en aquesta escola?

2. Quants anys d'experiència professional portes en l'àmbit d'educació?

3. Quin tipus d'aportació personal has rebut d'aquest sector?

4. Com definiries el concepte *malson*? I *mal somni*? Consideres que expressen el mateix significat?

5. Els malsons poden provocar més d'una emoció?

(Posa algun exemple si és possible)

6. Analitzant les experiències viscudes, què creus que solen aparèixer amb més freqüència: els malsons o els mals somnis?

(Posa algun exemple si és possible)

7. Quan una persona pateix mals somnis pot experimentar malsons?

8. Els orígens de la por a la infantesa creus que provenen de factors genètics?

9. Com observes la por durant la infantesa: com un problema o avenç en el desenvolupament de l'infant?

(Posa algun exemple si és possible)

10. Creus que els somnis són únicament projeccions mentals fictícies?

(Posa algun exemple si és possible)

11. Què podries explicar del concepte somni?

12. Creus que és important que els alumnes el puguin comprendre, per què?

13. Hi ha molts infants que pateixen problemes de son, però creus que es porta un procés adequat de tractament clínic?

(Justifica la resposta si és possible)

14. Consideres que els malsons i les seves afectacions es tracten amb detall a l'escola?

15. Podries explicar què és la fase REM i en què consisteix?

Apèndix 3 – Plantilla de preguntes (alumnes)

En aquesta secció s'adjunta la plantilla que mostra les qüestions destinades a l'alumnat i ha servit de pauta per portar a terme les entrevistes. L'elaboració d'aquestes preguntes no ha seguit el mateix fil que les plantilles anteriors, és a dir, no s'han estructurat a partir d'articles guia, sinó amb l'objectiu de manifestar possibles experiències i opinions personals.

QÜESTIONS
1. Què creus que és la por?
2. Tu tens por?
3. Què creus que són els malsons?
4. Tu tens malsons? Quins?
5. Què creus que són els somnis?
6. Tu somies? Què?
7. T'agrada parlar d'aquests temes, per què?

Apèndix 4 – Transcripcions registrades

A continuació, es desplega un apartat per adjuntar les diverses transcripcions realitzades i recollides de les entrevistes efectuades amb els i les diferents participants. Aquesta secció engloba 7 subapartats, cadascun mostra l'entrevista transcrita de cada usuari i usuària.

4.1 Transcripció (usuària A)

(La transcripció de la tutora d'aula es troba estructurada de manera literal, tal i com va plantejar-la, però si és necessari, es pot fer ús de la pauta sobre qüestions destinada a aquesta participant).

- Soc tutora de segon de Primària de l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*. Si parlem d'educació formal, com a mestre, és el meu tercer any, però si parlo de l'àmbit no formal vaig ser monitora durant set anys d'un esplai.
Per a mi la meva feina, a part d'una realització personal perquè m'agrada i m'omple, crec i penso des de fa molts anys que l'educació és una via per transformar el món on vivim i que el com eduquem als infants, dirà molt del tipus de persones que tindrem el dia de demà al capdavant de la societat.
- Un malson és un somni que et fa viure amb angoixa, et despertes i et fa viure emocions que et traspalsen, et fa sentir malament, trist o que et fa passar por. La veritat és que no somio gaire o no me'n recordo (*rialles*). Sí que és veritat que quan era petita tinc un parell de somnis que els recordo com a malsons. En un cas, una companya meva de la classe i en l'altre cas era sobre la meva família i, aquests els recordo bastant forts.
Jo aquí no ho tinc gaire clar, però diferencio entre que els mals somnis deuen ser experiències que simplement al llevar-nos... és quan et lleves i t'adones que no és veritat això, que bé! Deuen ser somnis que et passen coses que no t'agraden, però que no són tan extremes o no hi ha tant nivell d'angoixa com als malsons.
- Doncs sí, m'he trobat alguna vegada i són coses que sobretot m'he assabentat quan he fet entrevistes amb les famílies. Jo soc de les mestres que penso que l'entorn del nen o nena és important i que hi ha molts factors que poden condicionar, també el descans, és a dir, saber descansar les hores que toquen és molt important per sentir-nos bé i actius. Aleshores m'ha passat que en entrevistes amb les famílies sí que m'hagin dit que han observat que els seus fills i filles de sobte tenen malsons a les nits i es desperten; són coses que han sigut en general transitòries.

Penso que depèn, com a mestra interina he estat a diverses escoles, sobretot l'any passat que vaig estar a molts llocs i crec que depèn bastant de quins són els trets d'identitat de l'escola i quins aspectes posen èmfasi o importància per tractar segons quines temàtiques, sobretot emocionals.

- Penso que és important, és un fenomen que va lligat estrictament a les emocions i vivències i que segurament hauríem de parlar i compartir més, tot i així, des de la biblioteca hem fet treballs conjunts sobre les pors i moltes vegades els meus nens i nenes em deien que tenien por a la foscor o a la nit i, que això els havia fet tenir malsons. Aleshores, nosaltres per exemple, aquest curs, ho hem anat treballant, però crec que depèn molt del tipus de grup que et trobis i de les necessitats que detectis i dels materials que disposis per treballar això. Penso que els contes moltes vegades i les pròpies experiències poden anar molt bé.
- Sí, penso que moltes vegades quan es manifesta por o n'hi ha algun malson o neguit en hores de descans moltes vegades és com la incapacitat (penso) de gestionar les emocions o alguna cosa que els hi ha passat al llarg del dia i els ha neguitejat. També, penso que això pot ser un factor decisiu per a què les nits es converteixin en estones complicades.
- Penso que moltes vegades la por pot ser transmesa per persones adultes als nens i nenes perquè els petits veuen a les persones adultes com figures de seguretat i en el moment que nosaltres tenim pors o incerteses és normal que les traspassem. També, penso que es pot disminuir de la mateixa manera perquè per exemple jo com a mestra quan he parlat de les pors o malsons, jo també he exposat les meves vivències perquè per molt que ens fem grans de pors seguim tenint el que varia és la capacitat de lidiar amb aquestes pors, no? Per tant, en relació això que preguntes també sobre les etapes de la por diria que moltes vegades... tenir por, al cap i a la fi és ser valent o intel·ligent perquè les coses ens han de fer por, hi ha coses que ens poden fer molt de mal, per tant, hi ha una part de la por que és molt intel·ligent, ja que simplement és quan al cos se li activa una alarma que hi ha alguna cosa perillosa. Tot i això, penso que a mesura que et vas fent gran i vas descobrint, vas tenint menys por d'algunes coses perquè guanyes coneixement i moltes vegades el que passa és que davant del desconeixement, el fet de no conèixer o no controlar ens fa tenir por. Aleshores, la por no és un problema i pot ser un avenç. És un problema si es quedessin estancats els alumnes i no hi hagués una evolució, tot i que, cada infant té el seu ritme. Però, en tot cas penso que és un avenç

perquè de les pròpies pors o de les pors dels altres es pot aprendre. Quan ens enfrontem a una por en realitat estem fent un aprenentatge molt gran; d'autoconeixement, d'autocontrol, etc.

- En la meua opinió penso que els trastorns de son poden venir derivats de moltes coses i que moltes vegades al que tendim, perquè és el normal i és el primer escenari, és en qüestió d'aspectes familiars. Però crec que el trastorn de la son pot sorgir per moltes coses i òbviament aquest trastorn de la son i del descans, que t'he comentat anteriorment, el que fan és que no estiguem en les nostres plenes facultats. Les persones quan no descansen prou estan més irritables, irascibles, cansades... tenen poques ganes, menys paciència, estan menys receptives... En canvi, quan es descansa bé m'arriscaria a dir que és gairebé el contrari, per tant, sí crec que els trastorns de son poden afectar l'àmbit acadèmic, però sobretot l'àmbit emocional dels nens i les nenes.
- Just el que et comentava abans, jo soc una persona que no recordo sovint el que somio, ho recordo en vegades contades. Llavors jo crec que amb la gent que he parlat diuen que els somnis és una manera d'escapar de la realitat en què l'inconscient es posa sobre el conscient i en un espai on podem fer moltes coses que ens agradaria fer, per exemple com les coses que somiem. I també, penso que en els somnis moltes vegades es manifesta tota aquella part que el conscient no deixa, no? És a dir, tota aquella part de l'inconscient i aquelles incerteses, neguits i por poden sortir també en format de somnis.
- Penso que és important que els alumnes puguin entendre que hi ha a vegades que somien coses que són boniques i d'altres que no ho són o que no els fan sentir bé. Crec que els infants moltes vegades sí que comparteixen els somnis, de fet a mi a la classe m'ha passat a vegades com per exemple, quan els dilluns parlem del cap de setmana, compartim com estem i com ha anat. Llavors, hi ha algú que alguna vegada ha explicat amb què ha somiat i que ha estat una cosa súper "xula" o just el contrari, que ha estat alguna cosa que no li ha agradat gens i que quan s'ha despertat ha estat content o contenta que fos un somni.

4.2 Transcripció (usuària B)

(La transcripció de la psicòloga es troba estructurada de manera literal, tal i com va plantejar-la, però si és necessari, es pot fer ús de la plantilla sobre qüestions destinada a aquesta participant).

- El meu càrrec professional en aquests moments a l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants* soc la mestra de pedagogia terapèutica.
 - Porto un 15 anys d'experiència a l'àmbit de l'educació. També exerceixo com a psicopedagoga a l'àmbit privat.
 - Pel que fa a l'aportació personal, jo crec que moltes. En funció del meu creixement personal i de la meva formació professional, des de temes emocionals per portar a terme amb els nens i les nenes fins a temes sobre l'atenció a la diversitat i inclusió amb l'alumnat. També, atenció amb les famílies, recursos pedagògics, temes relacionats amb dificultats d'aprenentatge, etc.
 - Els malsons sí poden provocar més d'una emoció. Poden provocar por, alegria, satisfacció, tristesa, etc.
 - La veritat que malsons o mals somnis... jo crec que apareixen amb més freqüència els malsons.
 - Doncs la veritat és que no ho sé. No sé si quan una persona pateix mals somnis pot experimentar malsons.
 - Factors genètics com a tal no. Hi ha una part hereditària, però jo l'anomeno sistèmica, és a dir, aquelles situacions o traumes dels nostres antecessors que no han estat resolts, sinó tapats i tendeixen a produir-se en les generacions venidores, moltes vegades hi ha transmissions de por sobre traumes no resolts. Això per una banda, i després poden haver-hi causes adquirides en el nostre dia a dia, patir situacions experimentant la por i mantenir-se amb aquesta sensació tota l'estona sense fer ús de la nostra proactivitat, ni de la capacitat de reacció, assertivitat... i llavors et trobes atrapat amb la por.
- La por i la confiança en termes de neurociència diuen que estan en els mateixos paràmetres neuronals, és a dir, no es pot funcionar amb la por i la confiança a la vegada.
- La por ni és un problema ni és un avenç, des del meu punt de vista. Simplement és una emoció que l'ésser humà té i la d'utilitzar quan és adient.

- La veritat és que no sé massa del concepte somni. Sé que es troben relacionats amb el subconscient, jo els considero una via de canalització d'experiències viscudes pels éssers humans.
- Crec que és important que els alumnes compreguin el significat dels somnis perquè formen part del seu inconscient i d'ells mateixos, de la seva vida.
- Crec que no, el problema de la son és un tema que la veritat... ja hi ha centres que s'estan ocupant, però és un tema que està molt en procés i en vies d'evolució.
- No, considero que els malsons i les afectacions provocades pels malsons són temes que no es tracten a l'escola com molts altres temes que al final tenen afectacions emocionals.
- La fase REM del son a mi em sembla que és una son d'ones lentes, hi ha determinades etapes, crec que tres o quatre etapes, jo diria que quatre. Una d'elles és quan l'infant s'adorm, l'altra una son lleugera, la tercera etapa és una transició que va cap a la son més profunda i la quarta que és la fase de la son lenta, no? En aquesta darrera diria que no es produeixen somnis. Amb aquesta fase REM diria que el cervell està molt actiu, el tronc cerebral bloqueja les neurones motrius i impedeix el moviment.

4.3 Transcripció (usuari C i usuària D)

(S'inicia una conversa informal i breu entre les persones implicades)

01:32 Presentació inicial de l'entrevista.

02:02 Preguntes personals per conèixer els participants:

Entrevistadora: Quants anys teniu?

Usuaris C i D: Vuit.

Entrevistadora: Quin curs feu?

Usuaris C i D: Segon d'Educació Primària.

Entrevistadora: I l'escola, quina és?

Usuari C: A l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*.

02:30 Començament de l'entrevista.

Entrevistadora: Què creus que és la por? Què sents quant es parla d'això?

Usuari C: Por.

Entrevistadora: Però, què és per a tu? Quin sentiment pots tenir? Bo, dolent, negatiu, positiu...

Usuari C: Una mica dels dos.

Entrevistadora: Pots sentir coses boniques i coses dolentes.

Usuari C: Sí.

Entrevistadora: I tu *usuària D*?

Usuària D: Jo... no ho sé...

Entrevistadora: Per exemple, quan parlo de por és una cosa que no m'agrada perquè em fa que estigui trista, és un sentiment negatiu per a mi. *L'usuari C* ha comentat que també pot ser positiu, per a tu què podria ser?

Usuària D: Positiu.

Entrevistadora: Molt bé, però per què?

Usuària D: Perquè a la nit de por m'ho vaig passar molt bé.

Entrevistadora: Perfecte. I heu tingut alguna vegada por?

Usuari C: Jo bastantes...

Usuària D: Jo no. Potser alguna vegada sí, però molt poques.

Entrevistadora: Jo, per exemple, quan parlo de foscor tinc moltes vegades por. Bé, doncs si ara seguim parlant de la por, si ens fixem en els malsons, vosaltres creieu que poden estar relacionats amb la por?

Usuari C: Sí.

Usuària D: També.

Entrevistadora: Heu tingut malsons alguna vegada?

Usuari C: Jo sí...

Usuària D: Sí... per exemple, un dia que estava caminant pel carrer i em vaig trobar el meu germà que estava estirat al terra.

Usuari C: Jo me'n recordo que una vegada [...] em començaven a perseguir.

Entrevistadora: Jo en el meu cas, quan he tingut algun malson estava relacionat amb la llum, que s'anava de casa... la foscor em fa por.

Usuaris C i D: ...

Entrevistadora: Molt bé, hem parlat de la por i dels malsons. Però, si parlem dels somnis, què és la primera cosa que us ve al cap?

Usuària D: No ho sé...

Entrevistadora: Per exemple, jo penso que els somnis són situacions imaginatives, fantasioses...

Usuari C: A mi em venen al cap moltes fantasies.

Usuària D: També, fantasies...

Entrevistadora: I la màgia podria estar relacionada, també?

Usuaris C i D: Sí.

Entrevistadora: Suposo que alguna vegada heu somiat, no?

Usuaris C i D: Sí.

Entrevistadora: I us recordeu d'algun somni?

Usuari C: Jo sí, estava amb molts núvols de sucre.

Entrevistadora: Oh! I ho has somiat alguna vegada més?

Usuari C: Només una vegada.

Entrevistadora: Es que hi ha somnis que es poden repetir... I tu *usuària D*?

Usuària D: Sí. Jo estava en el món de les lllaminadures i em vaig trobar un osset de lllaminadura gegant.

Entrevistadora: Mare meva, això vol dir que us agraden molt les lllaminadures!

Usuaris C i D: Sí!

Entrevistadora: Normalment, heu somiat somnis relacionats amb les lllaminadures...

Usuari C: No, jo també he somiat amb el món de les joguines i que totes eren gratis.

Usuària D: (*rialles*)

Entrevistadora: Aquest és un molt bon somni, tant de bo fos realitat. Molt bé doncs, voldríeu afegir alguna cosa en relació amb aquestes preguntes?

Usuari C: No.

Entrevistadora: Per què, per exemple, quan parreu de la por us sentiù bé, us agrada?

Usuari C: A vegades sí i a vegades no.

Entrevistadora: I quan no, per exemple?

Usuari C: Quan no tinc por perquè em ve la por.

Entrevistadora: Molt bé, això vol dir que quan et sents segur no tens por de parlar-ho.

Usuari C: [...] Si no tinc por no m'agrada parlar-ne, però si en tinc sí que m'agrada.

Entrevistadora: Ah! ara ho he entès, si en tens por sí que t'agrada!

Usuaris C i D: ...

Entrevistadora: I ara, ja per acabar, us faré l'última pregunta que per a mi és molt important. Us heu sentit còmodes durant l'entrevista, us ha agradat?

Usuaris C i D: Sí.

Entrevistadora: Voldríeu afegir alguna cosa més o ho donaríeu per acabat?

Usuari C: Jo ho donaria per acabat.

08:46 Tancament de l'entrevista i acomiadament.

4.4 Transcripció (usuària E)

(S'inicia una conversa informal i breu entre les persones implicades)

01:07 Presentació inicial de l'entrevista.

01:34 Preguntes personals per conèixer a la interlocutora:

Entrevistadora: Quants anys tens?

Usuària E: Set.

Entrevistadora: Quin curs fas?

Usuària E: Segon d'Educació Primària.

Entrevistadora: A quina escola?

Usuària E: A l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*.

01:48 Començament de l'entrevista.

Entrevistadora: Tu què creus que és la por? Què sents en parlar-ne?

(Suport extern de la mare i de l'entrevistadora per avançar amb l'entrevista)

Entrevistadora: A mi, per exemple, quan parlo de la por penso que és una cosa que no m'agrada perquè em fa que estigui trista.

Usuària E: La por m'espanta.

Entrevistadora: Aleshores la por, per a tu, és una cosa negativa... I has tingut alguna vegada por? Te'n recordaries d'alguna situació?

Usuària E: Sí... Avui...

Entrevistadora: Què t'ha passat avui?

Usuària E: No ho sé... que m'he dormit i m'he despertat de sobte, però m'he dit a mi mateixa que era un somni i que no passava res.

Entrevistadora: Molt bé, a partir de la teva resposta podem analitzar molts conceptes. T'has aixecat espantada d'un somni, aleshores si per tu (*això que has comentat*) és un somni; què seria un malson?

Usuària E: És com un somni, però no t'agrada.

Entrevistadora: Bé, en aquest cas has tingut un malson per tu, no?

Usuària E: Sí.

Entrevistadora: Això, és perquè t'has aixecat amb nerviosisme (*per reafirmar la resposta de l'usuari E*)

Entrevistadora: I si per exemple en aquest cas es parla dels somnis, com bé has comentat, què et vindria al cap? Alguna cosa bonica, dolenta...

(Suport extern de la mare i de l'entrevistadora per avançar amb l'entrevista)

Entrevistadora: Tu creus que els somnis són coses boniques o dolentes? Què en penses?

Usuària E: : Boniques i dolentes.

Entrevistadora: Molt bé, per a tu un somni pot ser bonic i/o dolent.

Usuària E: Sí.

Entrevistadora: I normalment, quan parles de somnis, et vindria algun exemple al cap?

(Suport de la mare; conversa petita entre la mare i la usuària E)

Usuària E: No me'n recordo de res...

Entrevistadora: Per exemple, en el meu cas, quan parlo de somnis, no me'n recordo de cap, però si parlo de malsons, sí. El que em va passar durant la nit va ser que em vaig quedar a les fosques, i a mi la foscor em fa molta por. És una part negativa per a mi, ja que quan m'he aixecat, no estava bé.

(La mare li recorda un malson que la usuària E li va explicar en un moment donat)

Usuària E: Una vegada estava pujant a una muntanya russa amb els meus amics, llavors aquesta donava voltes cap amunt i cap avall i vàrem tancar els ulls per no veure els "loopings", però al final vàrem acabar tornant.

Entrevistadora: Marejats segur que també vau acabar *(rialles)*.

Usuària E: Sí!

Entrevistadora: Molt bé, una última pregunta: T'agrada parlar de la por, els malsons, etc. Què sents?

Usuària E: Si és de dia no em fa por, però si és de nit i estic parlant del meu malson sí.

Entrevistadora: Bé, si és de dia sí, perquè et sents més segura i tranquil·la, no és així?

Usuària E: Sí.

Entrevistadora: Per últim, que m'interessa molt aquesta pregunta. T'has sentit còmode durant l'entrevista? T'ha agradat?

Usuària E: Sí.

06:33 Tancament de l'entrevista i acomiadament.

4.5 Transcripció (usuari F)

(S'inicia una conversa informal i breu entre les persones implicades)

01:26 Presentació inicial de l'entrevista.

01:53 Preguntes personals per conèixer a l'interlocutor:

Entrevistadora: Quants anys tens?

Usuari F: Vuit.

Entrevistadora: Quin curs fas?

Usuari F: Segon d'Educació Primària.

Entrevistadora: A quina escola?

Usuari F: A l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*.

02:06 Començament de l'entrevista.

Entrevistadora: Tu què creus que és la por o què sents quan parles d'ella?

Usuari F: No sento res...

Entrevistadora: No tens cap sentiment alhora de parlar de la por? Pot ser negatiu, positiu, alguna cosa bona o dolenta.

Usuari F: Una mica de por.

Entrevistadora: Bé, sents coses negatives. N'has tingut moltes vegades?

Usuari F: El què?

Entrevistadora: Por.

Usuari F: Bastantes.

Entrevistadora: Recordaries algun moment que hagis tingut por?

Usuari F: No ho sé... perquè la gent deia coses...

Entrevistadora: Molt bé... escoltaves coses que et feien sentir-te malament...

Usuari F: Sí, sobre llocs de por...

Entrevistadora: Per exemple algun lloc molt fosc, podria ser?

Usuari F: Sí.

Entrevistadora: Deixant de banda el concepte de por, tu què creus que són els malsons, poden estar relacionats?

Usuari F: Sí.

Entrevistadora: Tu tens malsons? Si és així, te'n recordes d'algun?

Usuari F: No me'n recordo de cap i sí que n'he tingut.

Entrevistadora: Molt bé. I si ara parlem de somnis, tu sabries dir-me què és? Què et ve al cap?

Usuari F: No ho sé... és com un malson, però el malson és el contrari.

Entrevistadora: Bé, vols dir que el somni en aquest cas seria com una cosa més positiva?

Usuari F: Sí! Però depèn...

Entrevistadora: Depèn de què?

Usuari F: Del somni que tens.

Entrevistadora: Això és cert, depèn del somni tens una sensació o una altra. I te'n recordes d'algun somni que hagis tingut?

Usuari F: No.

Entrevistadora: Però, saps si has somiat més d'una vegada?

Usuari F: La majoria de nits no somio.

Entrevistadora: Perfecte, però quan ho fas què tens més somnis o malsons?

Usuari F: Malsons.

Entrevistadora: Molt bé. Voldries afegir alguna cosa més?

Usuari F: No ho sé...

Entrevistadora: T'has sentit còmode?

Usuari F: Sí.

Entrevistadora: T'ha agradat parlar d'això?

Usuari F: Sí.

04:55 Tancament de l'entrevista i acomiadament.

4.6 Transcripció (usuari G)

(Abans de prosseguir la segona entrevista amb el germà del primer interlocutor s'inicia una conversa informal i breu entre diversos membres de la família)

05:44 Presentació inicial de l'entrevista.

05:56 Preguntes personals per conèixer a l'interlocutor:

Entrevistadora: Quants anys tens?

Usuari G: Set... Vuit!

Entrevistadora: : Quin curs fas?

Usuari G: Segon de Primària.

Entrevistadora: : A quina escola?

Usuari G: A l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*.

Entrevistadora: Què creus que és la por o què sents quan es parla d'ella?

Usuari G: Depèn de quin tipus.

Entrevistadora: Molt bé, però normalment quan et parlen de la por què sents: coses boniques, dolentes, negatives, positives...

Usuari G: Negatives.

Entrevistadora: Has tingut alguna vegada por? Te'n recordes d'alguna situació?

Usuari G: Sí, una vegada que tenia cinc anys tenia por de tirar-me per una tirolina molt llarga.

Entrevistadora: Doncs sí, això seria un indicatiu de por. I si ara parléssim dels malsons, tu què creus que són? Es troben relacionats amb la por?

Usuari G: Sí, són somnis, però que et fan més por que els somnis normals.

Entrevistadora: Molt bé. Així que vols dir que els malsons són més negatius i els somnis més positius, podria ser?

Usuari G: Sí.

Entrevistadora: I te'n recordaries d'algun malson?

Usuari G: No.

Entrevistadora: I d'algun somni?

Usuari G: No.

Entrevistadora: Però, quan parles de somnis m'has comentat que són coses positives, que pot venir-te al cap; conceptes com la imaginació, la fantasia...?

Usuari G: Sí, però no ho sé que és fantasia. Si dic mals somnis són de persones que maten.

Entrevistadora: Es clar, són coses que realment ens fan por.

Usuari G: Sí...

Entrevistadora: Seria un bon exemple. I normalment, què sols tenir més somnis o malsons? si te'n recordes...

Usuari G: Tinc més mals somnis.

Entrevistadora: Bé, són coses que fan efectes més negatius. Voldries afegir alguna cosa més d'aquesta entrevista?

Usuari G: Doncs m'he recordat d'un mal somni.

Entrevistadora: Doncs diga-m'ho, endavant!

Usuari G: És un que tractava sobre un segrest en un lloc de clavegueres i, havia un senyor pintat tota la cara i els llavis amb sang que em volia matar.

Entrevistadora: Déu meu, normal que fos un mal somni, però vas despertar-te bé després, si te'n recordes?

Usuari G: Sí, em vaig despertar bé.

Entrevistadora: I l'has tornat a repetir aquest mal somni?

Usuari G: No.

Entrevistadora: Molt millor! L'última pregunta: T'has sentit còmode durant aquesta entrevista? T'ha agradat?

Usuari G: Sí.

09:23 Tancament de l'entrevista i acomiadament.

4.7 Transcripció (usuari H)

00:04 Presentació inicial de l'entrevista.

00:14 Preguntes personals per conèixer a l'usuari H:

Entrevistadora: Quants anys tens?

Usuari H: Jo tinc set anys.

Entrevistadora: Molt bé, i quin curs fas?

Usuari H: Segon d'Educació Primària.

Entrevistadora: A quina escola?

Usuari H: A l'escola *Damunt les Espatlles dels Gegants*.

00:33 Començament de l'entrevista.

Entrevistadora: Què podries dir-me quan sents parlar de la por?

Usuari H: Que tinc por de la foscor.

Entrevistadora: Molt bé, això vol dir que per a tu és una cosa negativa perquè et ve al cap la foscor.

Usuari H: Sí.

Entrevistadora: I què sents?

Usuari H: Doncs, em sento valent.

Entrevistadora: Molt bé, això vol dir que vols afrontar la situació. I te'n recordes d'alguna situació on hagis tingut por?

Usuari H: Quan estava de càmping i estava sol en una tenda de campanya i els meus pares en una altra.

Entrevistadora: I senties por perquè estaves sol, no?

Usuari H: Sí.

Entrevistadora: Si ara parlem dels malsons, podries pensar si existeix alguna relació amb la por? Què creus tu?

Usuari H: Jo crec que no.

Entrevistadora: Creus que els malsons no tenen relació amb la por?

Usuari H: No.

Entrevistadora: Bé, aleshores què és per tu un malson?

Usuari H: Doncs, per exemple, quan vaig sol a caminar pel bosc...

Entrevistadora: Però un malson per tu és una situació real o fictícia (de mentida)?

Usuari H: És de mentida.

Entrevistadora: I te'n recordes d'algun malson més com aquest del bosc que m'has comentat?

Usuari H: Doncs... no.

Entrevistadora: No passa res, ara no et ve al cap. Penses que els malsons poden ser també coses positives o només negatives?

Usuari H: Què vols dir?

Entrevistadora: És a dir, si parlem de coses negatives podria pensar en angoixa, nervis, també em sentiria trista... en canvi, si penso en coses positives em sento contenta, alegre...

Usuari H: Són coses negatives.

Entrevistadora: Bé. I si parlem dels somnis, què et ve al cap?

Usuari H: T'explico un somni de veritat?

Entrevistadora: Sí, però abans d'explicar-me'l, jo per exemple quan penso en un somni penso en situacions imaginatives, que no són reals. Què creus tu?

Usuari H: Doncs... no s'ha m'acudeix cap.

Entrevistadora: Però si segueixes la meva pregunta: Creus que són coses d'imaginació, de fantasia...?

Usuari H: Són coses d'imaginació.

Entrevistadora: Molt bé. I m'has comentat abans que te'n recordes d'algun somni, oi?

Usuari H: Només me'n recordo del somni del bosc.

Entrevistadora: Per tu el somni estaria molt relacionat amb un malson, no?

Usuari H: Ara se m'ha ocorregut un altre...

Entrevistadora: Perfecte, doncs explica-ho!

Usuari H: Estava navegant amb un vaixell amb la mama i el papa, després es va enfonsar...

Entrevistadora: Bé, i això ho vas somiar. I això què seria per tu un malson o un somni?

Usuari H: Un malson.

Entrevistadora: Per què consideres que un somni podria ser una cosa més positiva?

Usuari H: Sí.

Entrevistadora: Molt bé. Una altra pregunta, a tu t'agrada parlar d'aquests temes sobre la por, els malsons, els somnis...?

Usuari H: Sí...

Entrevistadora: No tens dificultats per parlar-ne?

Usuari H: No gaire.

Entrevistadora: Molt bé. I voldries afegir alguna cosa més?

Usuari H: No.

Entrevistadora: Doncs, ja l'última pregunta que per a mi és molt important: Durant aquesta entrevista t'has sentit còmode? T'ha agradat?

Usuari H: Sí.

06:06 Tancament de l'entrevista i acomiadament.

Apèndix 5 – Senyalització d'àudios i trucades telefòniques

En aquest apartat s'especifica l'existència dels àudios i les converses telefòniques que s'han portat a terme amb els i les participants i han permès l'elaboració dels registres escrits (transcripcions).

Per tal de mantenir l'anonimat dels entrevistats, aquests registres es troben adjuntats a la plataforma web (Campus Virtual) de la Universitat de Barcelona, concretament a l'assignatura *Treball Final de Grau* a la carpeta *gravacions Modalitat A*, impartida per l'especialista Ann Elizabeth Wilson Daily.

